

*Pomagamy
sobie
w pracy*

ROK XXIII

NR 1

1978

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
IM. EMANUELA SMOŁKI W OPOLU

POMAGAMY SOBIE W PRACY

Półrocznik instrukcyjno-metodyczny

Rok XXIII

nr 1

1978

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smółki w Opolu

Redaguje kolegium w składzie: Irèneusz Chudy — przewodniczący, Joanna Czarkowska-Pasierbińska — sekretarz, Mieczysław Faber, Krystyna Głęb, Janina Kościów, Anna Kozłowska-Kwaśnicka, Krystyna Krawczyk.

Druk: Opolskie Zakłady Graficzne im. Jana Łangowskiego w Opolu.
Zam. 1246-78, 500 egz., ark. druk. 3,25, ark. wyd. 2,7.

W czasie tegorocznych VIII Opolskich Dni Literatury dnia 17 lutego została wręczona Nagroda Literacka Prezydenta Miasta Opola. Otrzymał ją Zbyszko Będnorz, członek opolskiego Oddziału Związku Literatów Polskich (na zdjęciu).

Z problematyki gromadzenia zbiorów

Rozważania na temat gromadzenia zbiorów w Bibliotece Głównej WSP w Opolu rozpoczniemy od sprecyzowania podstawowych pojęć, ściśle związanych z omawianą problematyką.

„Gromadzenie zbiorów jest podstawową i najważniejszą czynnością bibliotekarstwa, służącą tworzeniu i rozwojowi księgozbioru bibliotecznego, zgodnie z ustaloną polityką gromadzenia zbiorów i specjalizacją w gromadzeniu zbiorów”.¹⁾

Kompletowanie zasobów bibliotecznych, na które składają się druki zwarte, wydawnictwa ciągłe (seryjne, zbiorowe, periodyczne) oraz zbiory specjalne jest w bibliotekach naukowych przedmiotem działalności oddziałów gromadzenia i uzupełniania zbiorów. Oddział ten w głównej mierze ponosi odpowiedzialność za racjonalną realizację polityki gromadzenia zbiorów zarówno pod względem jakościowym jak i ilościowym oraz za celowe wykorzystanie środków finansowych. Materiały biblioteczne gromadzi się z różnych źródeł. Podstawowym sposobem pomnażania zbiorów są kupno i prenumerata, jednakże bardzo ważną rolę spełnia także wymiana wydawnictw, prowadzona z instytucjami krajowymi i zagranicznymi, a także dary wpływające od instytucji, wydawców i osób prywatnych.

Gromadzenie zbiorów w drodze zakupu realizuje się poprzez:

- kupno nowości krajowych i wydawnictw antykwarycznych;
- kupno wydawnictw z ZSRR oraz z krajów demokracji ludowej za pośrednictwem księgarń krajowych oraz poprzez import;
- kupno książek ze strefy dolarowej za złotówki obiegowe w księgarniach wydawnictw importowanych na terenie kraju;
- zakup wydawnictw ze strefy dolarowej, z limitu dewizowego uczelni.

Zarówno gromadzenie poszczególnych rodzajów zbiorów bibliotecznych jak i technika ich pomnażania posiadają odmienną specyfikę. Wielostronna i różnorodna działalność oddziałów gromadzenia i uzupełniania zbiorów wymaga, aby pracujący w nich bibliotekarze posiadali duże doświadczenie, długoletni staż pracy, legitymowali się gruntownym wykształce-

1) Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego, s. 131.

niem, znajomością (przynajmniej bierną) podstawowych języków obcych, rozeznaniami w zbiorach biblioteki jak również w bieżącej produkcji wydawniczej. Literatura fachowa wielokrotnie podkreśla trudny i odpowiedzialny charakter pracy oddziałów gromadzenia i postuluje zatrudnianie w nich pracowników o wysokich kwalifikacjach.¹⁾

W literaturze bibliotekarskiej spotykamy się z rozróżnieniem pięciu stopni kompletności gromadzenia zbiorów od: „przeglądowego zbieractwa do nabywania wydawnictw „en bloc”. Najważniejsze z nich to:

- gromadzenie generalistów dla potrzeb informacyjnych i podręcznych;
- gromadzenie selekcyjne, możliwe po dokładnym sprecyzowaniu zasad selekcji;
- możliwie kompletne nabywanie wydawnictw, które daje się zrealizować jedynie w odniesieniu do pewnych określonych dziedzin wiedzy.²⁾

W związku z dynamicznym rozwojem na całym świecie piśmiennictwa naukowego i popularnonaukowego, literatury pięknej, dokumentarnej oraz środków audiowizualnych wyłoniła się konieczność określenia w bibliotekach różnego typu zasad specjalizacji w zakresie gromadzenia księgozbioru i innych materiałów bibliotecznych. Warto przytoczyć kilka danych. W roku 1970 opublikowano na świecie 546 tysięcy tytułów książek, natomiast w 1973 r. liczba ta wzrosła już do 580 tys.

W POLSCE w rok u1975 wydano:³⁾

- 10 277 tytułów książek, w tym:
 - 3 411 naukowych,
 - 1 851 popularno-naukowych,
 - 1 427 podręczników dla szkół wyższych,
 - 565 podręczników szkolnych,
 - 1 440 literatury pięknej.

„Uwzględniwszy znacznie wyższą liczbę innych wydawnictw, jasnym się staje, że wielkość zbiorów bibliotecznych stanowić może tylko jeden ze wskaźników ich wartości i użyteczności — stwierdza A. Kłosowski.⁴⁾

Przez specjalizację w zakresie gromadzenia zbiorów rozumiemy gromadzenie przez bibliotekę dokumentów odpowiadających ściśle określonym, w zależności od funkcji biblioteki, kryteriom treściowym lub formalno-rzeczowym. Stanowią je: dziedzina wiedzy, techniki lub innej działalności praktycznej, rodzaj materiałów bibliotecznych, przedział czasu, terytorium, język. Teoretyk bibliotekarstwa naukowego J. Pasiński w publikacji: „Specjalizacja bibliotek naukowych” sfor-

¹⁾ Por. H. Chamera: Wytyczne polityki gromadzenia zbiorów. PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY, 1965.

B. Sordylowa: Z problematyki oddziałów gromadzenia i uzupełniania zbiorów w bibliotekach uniwersyteckich, BIULETYN BIBLIOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ, 1972, Nr 1/2.

W. Goriszowski: Profil biblioteki szkoły wyższej na tle potrzeb naukowo-dydaktycznych, PRACE PEDAGOGICZNE UŚL, 1973, T. 2. Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego, s. 131.

²⁾ Por. H. Chamera: Op. cit.

³⁾ Informator bibliotekarza i księgarza, 1977, s. 250 i 252.

⁴⁾ A. Kłosowski: Biblioteki szkół wyższych podległych Ministerstwu Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w 25-lecie PRL, PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY, 1969, z. 2/3, s. 165.

mułował zdanie, które najpełniej wyraża tendencje współczesnego bibliotekarstwa w zakresie omawianego zagadnienia:

„W bibliotekarstwie światowym zakończył się definitywnie okres „splendid isolation” poszczególnych bibliotek i dziś już nawet giganty wśród bibliotek nie są w stanie zaspokoić potrzeb swoich czytelników”.¹⁾

Ponieważ żadna biblioteka nie może być samowystarczalna, autor pisze, że postuluje się tworzenie systemów bibliotecznych, w których poszczególne biblioteki będą tracić swój indywidualny charakter i staną się częściami składowymi jednego zbiorowego mechanizmu. Podstawą prawną określającą specjalizację bibliotek jest 19 artykuł „Ustawy o bibliotekach” z roku 1968, który postanawia, że:

„Przewodniczący Komitetu Nauki i Techniki oraz Polska Akademia Nauk ustalają plan specjalizacji zbiorów materiałów bibliotecznych w bibliotekach naukowych. Plan ma być dostosowany do potrzeb rozwoju nauki polskiej”.

Zarządzenie Ministerstwa Kultury i Sztuki z dnia 9 II 1973 r. uściśla zagadnienie specjalizacji w gromadzeniu zbiorów bibliotecznych oraz działalności informacyjnej centralnych bibliotek naukowych. Wspomnieć tutaj należy, że specjalizacja bibliotek w zakresie gromadzenia ma w Polsce bogatą tradycję historyczną. Specjalizację stosowały już bowiem średniowieczne biblioteki klasztorne, np. biblioteka cystersów w Mogile pod Krakowem, biblioteki magnackie i królewskie. W dobie współczesnej najlepsze rezultaty osiągnęły biblioteki PAN, które uznać można za placówki wiodące. Z zagadnieniem specjalizacji w gromadzeniu zbiorów wiąże się konieczność integracji informacji naukowej oraz stworzenia „fachowego i stale działającego ośrodka koordynacji, wyposażonego w odpowiednie kompetencje i środki działania”.²⁾

Ważkość problemu specjalizacji w gromadzeniu zbiorów podkreśla także współczesny amerykański teoretyk bibliotekarstwa naukowego R. B. Dawns:

„jeśli księgozbiór jest skompletowany źle, to winą obciąży się bibliotekarza, a przyszłe generacje będą nas chwalić lub ganić przede wszystkim za właściwy lub niewłaściwy dobór, a nie za katalogi czy schematy klasyfikacji. Zasady kompletowania zbiorów decydują o tym, czy biblioteka jest organizmem żywym, czy martwiejącym”.³⁾

Specjalizację gromadzenia zbiorów w bibliotekach szkół wyższych określa funkcja, którą mają spełniać te placówki. Dekret o bibliotekach z dnia 18 X 1947 r. stwierdza: „biblioteki szkół wyższych są zakładami naukowymi, powołanymi do zaspokajania potrzeb szkoły”.

Rolę i rangę biblioteki uczelnij precyzuje W. Goriszowski:

„(Biblioteka w szkole wyższej) spełnia dwie podstawowe funkcje: ingerującą w organizowany proces dydaktyczno-wychowawczy oraz integrującą całość oddziaływań pedagogicznych na terenie szkoły”.⁴⁾

¹⁾ J. Pasiński: Problem specjalizacji bibliotek naukowych, PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY, 1969, z. 1/2, s. 83.

²⁾ J. Pasiński: Op. cit. s. 83.

³⁾ cyt. wg. H. Chamerska: Op. cit. s. 15.

⁴⁾ W. Goriszowski: Profil biblioteki szkoły wyższej na tle potrzeb naukowo-dydaktycznych. PRACE PEDAGOGICZNE USL, 1973, T. 2, s. 59.

Autorzy wypowiadający się na ten temat, m. in.: H. Chamerska, J. Czerni, A. Kłosowski, J. Pasiński podkreślają i silnie eskponują funkcję dydaktyczną biblioteki szkoły wyższej, streszczającą się w stwierdzeniu, że jest ona podstawową i najważniejszą pracownią na terenie uczelni wyższej.¹⁾

Wymienione wyżej określenia wysoko oceniające rangę biblioteki prowadzą do daleko idących wniosków, zarówno w polityce doboru kadry bibliotekarskiej jak i w działalności zmierzającej do planowego, celowego i funkcjonalnego gromadzenia materiałów bibliotecznych.

W związku ze sprezywaną wyżej funkcją biblioteki szkoły wyższej możemy określić okazywania jej środowiska czytelniczego, które reprezentują przede wszystkim nauczyciele akademicy oraz studenci studiów stacjonarnych i zaocznych. Pracownicy naukowo-dydaktyczni są odbiorcami specjalistycznej literatury naukowej polskiej i obcej oraz literatury pięknej odpowiadającej w najszerszym zakresie ich zainteresowaniom. Dla ich potrzeb gromadzi się więc kompendia, zarysy syntetyczne, monografie, przyczynki naukowe, podręczniki, odbitki, nadbitki, różne typy publikacji uczelni wyższych, materiały spoza rynku księgarskiego (np. powielane do użytku służbowego), które zawierają często bogate i cenne treści.

Studenci oczekują dobrego zaopatrzenia w zalecane podręczniki, skrypty, lekturę obowiązkową, wydawnictwa poszerzające ich zainteresowania indywidualne oraz dzieła umożliwiające napisanie prac seminaryjnych, kontrolnych, magisterskich.

Uściślenie zasad gromadzenia materiałów w bibliotece szkoły wyższej jest niezmiernie trudne, mimo że wie się, jakie są, generalnie rzecz biorąc, oczekiwania odbiorców. Wypływa to z faktu, że biblioteka szkoły wyższej musi gromadzić materiały biblioteczne z wielu dziedzin wiedzy, ponadto profil uczelni ulega zmianie, powstają nowe kierunki studiów, inne przestają istnieć. Pociąga to za sobą zmiany w doborze księgozbioru. Musimy również pamiętać, że żadna dyscyplina naukowa nie rozwija się w izolacji od innych. Księgozbiór musi więc zawierać celowo dobre materiały z zakresu nauk pokrewnych lub pomocniczych. Jest to szczególnie ważne w dobie obecnej, gdy organizatorzy rozwoju nauki wysuwają postulat nie tylko integracji wyników, ale nawet programów badań nad węzłowymi i interdyscyplinarnymi problemami.

Organem koordynującym w pionie bibliotek wyższych szkół pedagogicznych jest Ośrodek Metodyczny Studiów dla Pracujących Wyższych Szkół Pedagogicznych, w którym Zespół Kierunkowy Bibliotekarstwa prowadzi badania nad dydaktyczną funkcją bibliotek wyższych szkół pedagogicznych, zaopatrzeniem studiujących nauczycieli w podręczniki, skrypty i literaturę pomocniczą, czytelnictwem słuchaczy studiów zaocznych. Ośrodek ten współpracuje również z Ośrodkami Metodycznymi uczelni innych typów, głównie z Ośrodkiem Metodycznym Uniwersyteckich Studiów dla Pracujących w Poznaniu, Instytutem Kształcenia Nauczycieli i Instytutem Polityki Naukowej i Szkolnictwa Wyższego. Ośrodek krakowski wydaje biuletyn informacyjny pt. „Materiały i Sprawozdania”, którego drugi numer został poświęcony tematyce: „Rola i funkcja biblioteki uczelnianej w procesie kształcenia nauczycieli”. Zgodnie z nazwą, główna działalność i praca badawcza Ośrodka skupia się na zagadnieniach dotyczących księgozbioru dla studiujących zaocznie, jednakże jest to placówka, która pomaga wymianie doświadczeń z zakresu gromadzenia zbiorów w bibliotekach szkół wyższych a także informuje systematycznie o publikowanych podręcznikach i skryptach.

¹⁾ Por.: J. Czerni: Działalność dydaktyczna biblioteki akademickiej. **DYDAKTYKA SZKOŁY WYŻSZEJ**, 1961, z. 1.

Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu, zgodnie z omówioną wyżej funkcją biblioteki szkoły wyższej, gromadzi księgozbiór oraz inne materiały biblioteczne z zakresu dziedzin wiedzy związanych z pracą dydaktyczną, naukowo-badawczą nauczycieli akademickich oraz kształceniem studentów.

Polityka i technika gromadzenia zbiorów była wielokrotnie przedmiotem dyskusji na naradach kierownictwa Oddziałów Biblioteki Główniej, gdyż dynamiczny rozwój Uczelni w latach siedemdziesiątych, charakteryzujący się powstaniem nowych kierunków studiów, wzrostem ilości studentów i pracowników naukowych, postawił przed Biblioteką nowe zadania. Polityka racjonalnego gromadzenia materiałów bibliotecznych została sprecyzowana w Zarządzeniu Dyrekcji BG WSP z dnia 2 II 1976 oraz w Wytocznych z dnia 25 III 1976 r. Zbiory Biblioteki Główniej mają uwzględnić potrzeby pracowników i słuchaczy wydziałów: Filologiczno-historycznego (w skład którego wchodzi również Instytut Nauk Ekonomicznych) oraz Matematyki, Fizyki i Chemii. Gromadzi się również księgozbiór dla Studium Wojskowego oraz Studium Wychowania Fizycznego i Sportu.

Ambicją Biblioteki jest dążenie do osiągnięcia kompletności w zakresie literatury polskiej oraz podstawowych dzieł zagranicznych dotyczących dyscyplin reprezentowanych na Uczelni. Biblioteka Główna specjalizuje się w gromadzeniu piśmiennictwa z dziedziny nauk pedagogicznych oraz dotyczących Śląska. Wymienione zadania są przedmiotem działalności Oddziału Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów, w którym oprócz kierownika Oddziału pracuje 1 osoba na stanowisku starszego bibliotekarza, 3 osoby na stanowisku bibliotekarza oraz jedna na 1/2 etatu młodszego bibliotekarza. Jakkolwiek zadaniem tego oddziału jest gromadzenie wszystkich rodzajów materiałów bibliotecznych, w niniejszym artykule ograniczymy się do omówienia kompletowania druków zwartych i ciągłych. Jak już wspomniano, każdy rodzaj materiałów wymaga zastosowania. Problemy te zostaną omówione w odrębnych artykułach. Rozwój uczelni warunkuje ściśle profil gromadzenia literatury. W związku z powstaniem w roku 1975 nowego kierunku studiów: ekonomika i organizacja produkcji oraz ekonomiki organizacji obrotu i usług w bieżącym roku, wykonała się pilna potrzeba gromadzenia i uzupełnienia literatury z zakresu tych dziedzin wiedzy. Mimo, że w latach ostatnich kładzie się szczególny nacisk na zakup tego typu publikacji, odczuwa się jeszcze ciągle brak dostatecznej ilości podręczników i specjalistycznych wydawnictw. Taki stan rzeczy jest wynikiem faktu, że decyzja o otwarciu nowych kierunków została podjęta szybko i nie zdążyła jej wyprzedzić planowa, systematyczna działalność biblioteki. W latach poprzednich nie gromadzono księgozbioru z zakresu ekonomiki.

W lepszej natomiast sytuacji będzie filologia angielska, która w najbliższym czasie zostanie otwarta w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu, gdyż od 1974 roku, przy ściślejszej współpracy ze specjalistami, gromadzi się odpowiednią literaturę. Skompletowanie podstawowego księgozbioru dla tego kierunku studiów wymaga czasu, gdyż większość książek jest sprowadzana z zagranicy w drodze importu, co z kolei wiąże się z koniecznością zmieszczenia się w limicie dewizowym, przydzielonym Bibliotece Główniej przez Ministerstwo. Przytoczone przykłady świadczą o konieczności integrowania polityki gromadzenia zbiorów z planami rozwojowymi szkoły.

Biblioteka Główna nabywa wydawnictwa zwarte i ciągłe w oparciu o takie źródła informacyjne jak np.: Wiadomości ORWN PAN, biuletyny informacyjne poszczególnych wydawnictw, Kartkowy Katalog Nowości, Przewodnik Bibliograficzny oraz czasopisma, zwłaszcza: Nowe Książki, Przegląd Księgarski i Wydawniczy. Dobór literatury specjalistycznej, zwa-

szcza zagranicznej, odbywa się w drodze współpracy z Komisją Zakupu Materiałów Bibliotecznych oraz pracownikami naukowymi, odpowiedzialnymi za sprawy biblioteczne w jednostkach organizacyjnych uczelni. Dział Organizacji Kształcenia i Nauki WSP obowiązuje jest do udzielania dyrekcji biblioteki informacji o zaplanowanych, względnie podjętych pracach naukowo-badawczych.

Zgromadzenie podstawowej, reprezentatywnej literatury dla tak wielu dziedzin wiedzy, jakie są uprawiane w WSP w Opolu wymaga dużej operatywności oraz dobrego rozeznania w bieżącej produkcji wydawniczej. Niestety nie zawsze pomocne są źródła informacyjne, które ukażają się z dużym opóźnieniem, niejednokrotnie wówczas, gdy książka jest już wyczerpana na rynku księgarskim. Ponieważ w dobie współczesnej książka jest towarem niezmiernie atrakcyjnym, czasem kilkudniowa zwłoka lub brak zdecydowania w sprawie zakupu, może stać się powodem nieodwracalnych strat w księgozbiorze. Są one dotkliwie zwłaszcza wówczas, gdy nakład publikacji jest niewielki. Gromadzenie zbiorów uzależnione jest także od prawidłowej i sprawnej pracy księgarń zaopatrujących Bibliotekę Główną na podstawie zamówień sporządzonych z Arkuszy Zapowiedzi Wydawniczych i innych dodatkowych, opartych na źródłach informacyjnych. Jeżeli książka zamówiona przez bibliotekę „nie dotrze” do księgarń, często staje się nieosiągalna a trudno „profilaktycznie” zamawiać wszystkie wydawnictwa w ORWN PAN lub w Księgarni Wysyłkowej w Warszawie, gdzie można otrzymać największy wachlarz tytułów. Biblioteka Główna zapewnia sobie kompletność wydawnictw ciągłych, wydawanych w małym nakładzie, poprzez prenumeratę, zamawianą w ORWN PAN.

Biblioteka posiada „swoje półki” w czterech księgarniach na terenie Opola: w Księgarni Naukowej nr 3, gdzie nabywa się wydawnictwa z dziedziny nauk społecznych, w Księgarni Technicznej, która dostarcza literaturę naukową z zakresu nauk ścisłych i technicznych, w Księgarni Rolniczej, dysponującej literaturą piękną oraz w Księgarni Wydawnictw Importowanych. Literaturę zagraniczną zakupuje się najczęściej za pośrednictwem ORWN PAN w Warszawie i Księgarni Wydawnictw Importowanych w Krakowie. Jak wykazuje praktyka, księgarnie opolskie nie zapewniają bibliotece pełnego zestawu pożądaných tytułów. Zakup jest więc uzupełniany w ORWN PAN, w Księgarni „Ossolineum” we Wrocławiu oraz bezpośrednio w instytucjach publikujących wydawnictwa, których tematyka odpowiada profilowi gromadzenia zbiorów. Przykładowo można tutaj wymienić: Ośrodek Badania Opinii Publicznej, Bibliotekę Narodową, CINTE, Ośrodek Badań Prasoznawczych, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze.

Ważnym źródłem wpływu publikacji niedostępnych na rynku księgarskim jest wymiana wydawnictw, którą Biblioteka Główna prowadzi z 162 instytucjami na terenie kraju i za granicą. Publikacje te zawierają przegląd najnowszych osiągnięć naukowych różnego typu uczelni i instytucji naukowo-badawczych.

Nie można pominąć także roli darów w kompletowaniu księgozbioru Biblioteki Głównej. W pierwszym dziesięcioleciu istnienia biblioteki dzięki darom zgromadzono cenne dzieła. W latach późniejszych jednak niejednokrotnie wprowadzono do księgozbioru pewne pozycje głównie ze względów personalnych. Obecnie, w związku z poważnymi trudnościami lokalowymi i dużym wzrostem księgozbioru, prowadzi się selekcję książek wpływających z darów. Dary pozostały jednak niezastąpionym źródłem nabycia materiałów spoza rynku księgarskiego, często powielanych do użytku służbowego lub wewnętrznego, nadbitek artykułów pracowników naukowych itp.

Dla potrzeb studentów i młodej kadry naukowo-dydaktycznej gro-

madzi Biblioteka Główna księgozbiór wieloegzemplarzowy, na który składają się głównie podręczniki oraz literatura obowiązkowa lub zalecona, zakupywana w większej ilości egzemplarzy dla celów dydaktycznych. Podstawę prawną stanowi Uchwała Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 1966 r. w sprawie prac nad realizacją planu wydawniczego na lata 1966—1970 i zaopatrzenia studentów w podręczniki oraz zalecenia zawarte w piśmie Sekretarza Stanu Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 lutego 1968 skierowanym do rektorów szkół wyższych.

Księgozbiór wieloegzemplarzowy „W” gromadzi się na podstawie kartotek zawierających tytuły podręczników i lektury zaleconej. Kartoteki te aktualizuje się w oparciu o wykazy lektur obowiązkowych i zalecanych, dostarczanych przez instytuty i zakłady uczelni. Liczba egzemplarzy jest każdorazowo uzgadniana z osobami kompetentnymi. W Bibliotece Główniej przestrzega się, aby zamówienia dotyczące większej ilości egzemplarzy (ponad 10) były składane na piśmie i posiadały krótkie uzasadnienie. Takie postępowanie podyktowane jest troską o racjonalne wykorzystanie środków finansowych oraz odpowiedzialnością za jakość księgozbioru „W”.

Najwięcej kłopotów sprawia gromadzenie podręczników do przedmiotów wspólnych na wszystkich kierunkach studiów nauczycielskich oraz dla lektoratów języków obcych. Upodobania do podręczników zmieniają się wraz ze zmianami personalnymi lub pojawieniem się nowych książek. Często zdarza się, że biblioteka, realizując zamówienie instytutu lub zakładu zakupuje duże ilości podręcznika, który po dwóch lub trzech latach przestaje być zalecany przez wykładowcę. Wytwarza się wówczas sytuacja paradoksalna. Studenci poszukują podręczników, które zostały zakupione w małej ilości egzemplarzy, gdyż w okresie, gdy były osiągalne na rynku księgarskim nie były traktowane jako literatura obowiązująca. Natomiast w magazynach leżą niewykorzystane podręczniki z danej dziedziny wiedzy, napisane przez innych autorów. Trudności te rozwiązałoby ściślejsze zastosowanie się do zaleceń Ministerstwa, które w wyżej wymienionym piśmie stwierdza:

„W zasadzie lekturą obowiązkową nie powinna być pozycja niedostępna w bibliotekach szkoły i w handlu księgarskim. O ile jest ona trudno dostępna należy wskazać ogólnie dostępną pozycję zastępczą”.

Realizacja tych zaleceń nie tylko przedłużyłaby żywot księgozbioru wieloegzemplarzowego, ale także była wyrazem odpowiedzialności za celowe wykorzystanie budżetu, którym dysponuje biblioteka.

Biblioteka Główna, jak już wspomniano, przywiązuje dużą wagę do gromadzenia reprezentatywnych dla wybranych dziedzin wiedzy wydawnictw zagranicznych. Śledząc systematycznie katalogi księgarskie i oferty wydawców radzieckich, z krajów demokracji ludowej, z krajów kapitalistycznych, uczestnicząc corocznie w Międzynarodowych Targach Książki w Warszawie gromadzi się cenne wydawnictwa informacyjne: encyklopedie, słowniki, bibliografie oraz specjalistyczną literaturę naukową. Większość nabywanych tytułów sprowadzana jest drogą importu za pośrednictwem ORWN PAN w Warszawie oraz poprzez księgarnie wydawnictw importowanych. Osiągnięcie najpełniejszego zestawu literatury radzieckiej z dziedziny wiedzy reprezentowanych na uczelni zapewni systematyczne, cotygodniowe składanie zamówień sporządzanych na podstawie „Nowych Knig”, które od roku 1976 przyjmuje polska Księgarnia Wydawnictw Importowanych.

Wydawnictwa z krajów demokracji ludowej oraz ze strefy dolarowej

zamawia się na specjalnych „fiszkach” importowych w ORWN PAN. Ośrodek ten dysponuje pulą dewizową, przyznaną Bibliotece Głównej na zakup książek. Jakkolwiek tą drogą zdobywa się najcenniejsze pozycje wydawnicze z krajów kapitalistycznych, to jednak trzeba zaznaczyć, że ciągle jeszcze aktualne są trudności związane z realizacją zamówień, o których sygnalizowała już w roku 1965 M. Wielguszowa w artykule: „Import wydawnictw naukowych w świetle bieżących potrzeb”.¹⁾ Trudności wynikają z braku pełnej informacji o losach zamówienia oraz wiążą się z terminowością dostaw. Biblioteka nie może odpowiedzieć pracownikowi naukowemu, oczekującemu na książkę, na pytanie, kiedy zostanie ona dostarczona a nawet, czy w ogóle zostanie dostarczona. Fiszki importowe na wydawnictwa ze strefy dolarowej zawierają informacje, zgodnie z którą można uznać za anulowane zamówienie, które nie zostanie zrealizowane w przeciągu sześciu miesięcy. Praktyka jednak wykazuje, że realizacja zamówień znacznie się przedłuża. Powoduje to pewną dezorientację, gdyż dopóki zamówienie nie zostaje anulowane przez ORWN PAN, nie wiadomo, czy należy powtórzyć zamówienie na nowej serii fiszek, czy wydawnictwo jest wyczerpane oraz jaką ilość niezrealizowanych fiszek należy brać pod uwagę, aby „zmieścić się” w przyznanym na dany rok limicie dewizowym. Uściślenie tych spraw usprawniłoby pracę Oddziału Gromadzenia Zbiorów oraz pozwoliło na udzielanie wiążących informacji nauczycielom akademickim, którzy w głównej mierze są odbiorcami tej literatury.

W Bibliotece Głównej WSP w Opolu prowadzi się „na bieżąco” kilka kartotek pomocniczych, ułatwiających pracę oraz pozwalających pracownikom Oddziału Gromadzenia odpowiedzieć na pytanie, czy dany tytuł został zakupiony, w jakiej ilości egzemplarzy i na jakim etapie drogi do czytelnika znajduje się. Wydawnictwa bardzo potrzebne, które nie zostały jeszcze opracowane, udostępnia się niejednokrotnie wprost z akcesji do czytelnika.

W Oddziale Gromadzenia i Uzupelniania Zbiorów znajdują się następujące kartoteki:

- wydawnictw zamówionych krajowych,
- wydawnictw zamówionych ze strefy dolarowej,
- wydawnictw zakupionych krajowych,
- wydawnictw zakupionych z ZSRR,
- wydawnictw zakupionych z krajów demokracji ludowej i krajów kapitalistycznych,
- lektur obowiązkowych i zaleconych,
- kart z Kartkowego Katalogu Nowości.

Postuluje się obecnie wprowadzanie automatyzacji do bibliotek. Ożywiona dyskusja na łamach „ŻYCIA LITERACKIEGO” wykazała, że jest to temat bardzo kontrowersyjny.²⁾ Wprowadzenie automatyzacji w oddziałach gromadzenia zbiorów jest niewątpliwie dość odległe. Usprawniłoby ono jednak osiągnięcie kompletności wydawnictw w zakresie wybranych dyscyplin naukowych przez przyśpieszenie sprawdzania zamówień i wpływów ze źródłami informacyjnymi, ofertami antykwarskimi, wykazami dubletów, druków zbędnych. Opracowanie międzynarodowej znormalizowanej numeracji książek (ISBN), zasad znormalizowanego numeru wydawnictwa ciągłego (ISSN), polskiej normy w roku 1974 rokuje na-

1) ŻYCIE SZKOŁY WYŻSZEJ, 1965, Nr 10.

2) Zob. A. Sienkiewiczowa: Komputer w bibliotece. ŻYCIE LITERACKIE, 1977, nr 37; J. Surdykowski: Komputer w bibliotece, głowa w niełasce. ŻYCIE LITERACKIE, 1977, nr 41; M. Zając: To, co przestarzałe. ŻYCIE LITERACKIE, 1977, nr 44.

dzieję, na usprawnienie gromadzenia zbiorów. Ponieważ system znornalizowanej numeracji szybko się upowszechnia i został zastosowany w Polsce od roku bieżącego¹⁾, można oczekiwać, że w niedalekiej przyszłości ISBN i ISSN będą nadawane drukiem zwartym i wydawnictwom ciągłym na tyle wcześniej, aby mogły znaleźć się w Zapowiedziach Wydawniczych, katalogach księgarskich, Kartkowym Katalogu Nowości oraz stały się elementem opisu bibliograficznego. Upowszechnienie tego systemu ułatwiłoby znacznie identyfikację wpływów i wprowadzenie automatyzacji.

Wpływy roczne wydawnictw zwartych i ciągłych w Bibliotece Głównej WSP w Opolu kształtują się w granicach 6 000 tytułów oraz 13 500 vol. i zeszytów ze wszystkich źródeł nabycia. Dane te pozwalają stwierdzić, że rozpiętość tytułów jest dość znaczna.

Powyższe uwagi dotyczące polityki i techniki gromadzenia wydawnictw zwartych i ciągłych, wypływające z bieżącej działalności Oddziału odpowiedzialnego za dobór księgozbioru wykazują, że efektywność pracy bibliotekarza uwarunkowana jest wieloma czynnikami. Problemy związane ze specjalizacją w gromadzeniu zbiorów bibliotek wyższych szkół pedagogicznych powinny stać się przedmiotem wymiany doświadczeń na naradach bibliotekarzy, pracujących w tym pionie bibliotek. Dyskusje winny zmierzać także do udoskonalenia i unowocześnienia warsztatu pracy w oddziałach gromadzenia i uzupełniania zbiorów.

BIBLIOGRAFIA

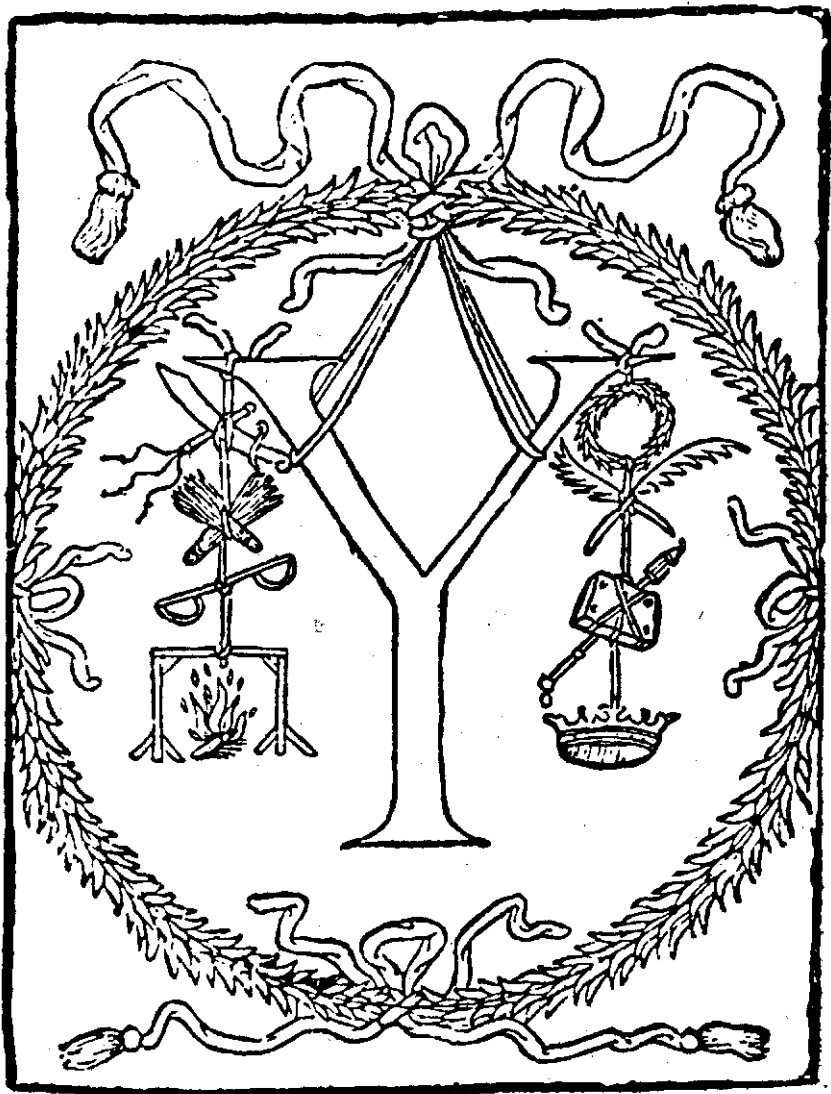
Druki zwarte

1. Pasierski J.: Problem specjalizacji bibliotek naukowych. W-wa 1968.
2. Świdorski B.: Współpraca bibliotek w zakresie gromadzenia zbiorów. W-wa, 1964.
3. Konferencja w sprawie czytelnictwa i polityki gromadzenia zbiorów w bibliotekach szkół resortu Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. Sopot 10-12 maja 1956 r. Gliwice 1956 (maszynopis powielany).

Artykuły z czasopism

4. Chamerańska H.: Wytyczne polityki gromadzenia zbiorów. PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY, 1965, s. 5-15.
5. Czerni J.: Działalność dydaktyczna biblioteki akademickiej. DYDAKTYKA SZKOŁY WYŻSZEJ, 1961, z. 1.
6. Gorluszowski W.: Profil bibliotek szkoły wyższej na tle potrzeb naukowo-dydaktycznych. PRACE PEDAGOGICZNE UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO, 1973, T. 2, s. 59.
7. Kubiak St.: Problematyka gromadzenia zbiorów w bibliotekach poznańskich. ZN UAM Nr 38, BIBLIOTEKA, 1962, z. 2.
8. Olejniczak B.: Współpraca międzybiblioteczna w zakresie gromadzenia zbiorów w środowisku poznańskim. PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY, 1968, z. 1/2.
9. Pasierski J.: Problem specjalizacji bibliotek naukowych. PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY, 1969, z. 1/2.
10. Sieradzki J.: Jak biblioteka placówki PAN może stać się biblioteką centralną. PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY, 1976, z. 2.
11. Sordylowa B.: Z problematyki oddziałów gromadzenia i uzupełniania zbiorów w bibliotekach uniwersyteckich. BIULETYN BIBLIOTEKI JAGIELLONSKIEJ, 1972, nr 1/2.
12. Więckowska H.: Rola i zadania biblioteki głównej w szkole wyższej. ŻYCIE SZKOŁY WYŻSZEJ, 1956, Zeszyt Specjalny, s. 27-47.
13. Wielguszcowa M.: Import wydawnictw naukowych w świetle bieżących potrzeb. ŻYCIE SZKOŁY WYŻSZEJ, 1965, nr 10, s. 112-118.

¹⁾ Z. Daszkowski: Międzynarodowa znornalizowana numeracja książek (ISBN) i wydawnictw ciągłych (ISSN). INFORMATOR BIBLIOTEKARZA I KSIĘGARZA, 1977, s. 161-167.

Psychologia i pedagogika w informacji bibliograficznej

W dobie bardzo rozpowszechnionej informacji coraz większą rolę spełnia informacja naukowa. Do najpopularniejszych dokumentów skierowujących, w procesie informacji, w dalszym ciągu zaliczane są bibliografie: międzynarodowe, narodowe, ogólne, specjalne, retrospektywne, bieżące i prospektywne. Doświadczony bibliotekarz, który w poszukiwaniach, obok kartotek i katalogów, wykorzystuje spis bibliograficzny, umie docenić wartość bibliografii specjalnej poświęconej wybranej dziedzinie wiedzy. Ustawiczne kształcenie i doskonalenie kadry pedagogicznej oraz pracowników innych zawodów wymaga od bibliotekarzy dobrej znajomości źródeł bibliograficznych z dziedziny psychologii. Literatura psychologiczna jest dzisiaj szczególnie poszukiwana, odbiorcami jej są nie tylko psychologowie, lecz również przedstawiciele wielu dziedzin działalności naukowej, zawodowej i społecznej. Bardzo cenny materiał z zakresu psychologii zawiera **Bibliografia Prac Psychologicznych wydanych w Polsce w latach 1946—1968**. Praca ta została przygotowana przez członków Polskiego Towarzystwa Psychologicznego pod red. Lidii Wołoszynowej. Obejmuje piśmiennictwo polskie i tłumaczone na język polski za lata 1946—1968. Zarejestrowano w niej wydawnictwa zwarte i artykuły. Całość zebranej literatury usystematyzowano w dziesięciu podstawowych działach:

- I. Psychologia ogólna
- II. Psychologia rozwojowa i wychowawcza
- III. Psychologia kliniczna
- IV. Psychologia pracy
- V. Psychologia sądowa
- VI. Psychologia społeczna
- VII. Psychologia sportu i wychowania fizycznego
- VIII. Psychologia sztuki i wychowania estetycznego
- IX. Psychologia wojskowa
- X. Metody badań psychologicznych.

Dwa pierwsze działy rozbudowano szczegółowiej z uwagi na ich złożoną i bardzo zróżnicowaną problematykę. W dziale psychologii ogólnej wydzielono: teoretyczne problemy psychologii, rozwój psychologii jako samodzielnej dyscypliny wiedzy, biologiczne podstawy życia psychicznego, psychologię porównawczą, procesy poznawcze i uczenie się, procesy emocjonalno-motywacyjne i osobowość. W dziale poświęconym psychologii rozwojowej i wychowawczej ujęto: zagadnienia ogólne psychologii rozwojowej i wychowawczej, rozwój fizyczny i biologiczne podstawy rozwoju psychicznego, rozwój działania, rozwój poznawczy, emocjonalno-

-motywacyjny, osobowość, psychologiczną problematykę wychowania, uczenie się i nauczanie, problemy kształcenia i poradnictwa psychologicznego. W Bibliografii Prac Psychologicznych zarejestrowano 6061 opisów. Indeks autorów i haseł przedmiotowych oraz bardzo szczegółowa budowa bibliografii ułatwiają poszukiwanie odpowiedniej literatury psychologicznej.

Pedagogika stanowi kolejną dziedzinę wiedzy, która jest przedmiotem studiów szerokich kręgów społeczeństwa. Ta dyscyplina doczekała się wielu drobnych opracowań bibliograficznych. Jest to jednak materiał bardzo rozproszony. Najczęściej literaturę z tego zakresu publikują czasopisma pedagogiczne w formie rocznych lub kilkuletnich spisów. Próbę scalenia materiału i jednocześnie ułatwienia poszukiwań na ten temat podjął Wiktor Czerniewski opracowując Bibliografię Pedagogiki 1958—1970. Publikacja ta może być wykorzystana wszechstronnie przez bibliotekarzy, naukowców, personel pedagogiczny i wychowawcy oraz przez studentów. W bibliografii zarejestrowano wydawnictwa zwarte (książki, broszury i odbitki) autorów polskich oraz tłumaczenia na język polski wydane w kraju w latach 1958—1970. Zgromadzony w tej publikacji materiał usystematyzowano w dwunastu działach:

- I. Bibliografie pedagogiczne
- II. Encyklopedie, słowniki oraz informatory pedagogiczne
- III. Dzieje wychowania i myśli pedagogicznej
- IV. Organizacja szkolnictwa i oświaty. Ustrój szkolny
- V. Towarzystwa oświatowe
- VI. Nauczyciele i wychowawcy. Kształcenie i doskonalenie kadr nauczycielskich. Związek Nauczycielstwa Polskiego
- VII. Młodzież
- VIII. Opieka nad dziećmi i młodzieżą
- IX. Pedagogika ogólna
- X. Ogólna teoria wychowania
- XI. Szczegółowa teoria wychowania
- XII. Ogólna teoria nauczania (dydaktyka ogólna)
- XIII. Szczegółowa teoria nauczania (metodyki nauczania poszczególnych przedmiotów).

Pomoc w poszukiwaniach odpowiedniej literatury w zasadniczym zrębie bibliografii stanowi bardzo szczegółowy spis treści oraz indeks autorów, współautorów, redaktorów, tłumaczy i osób opracowujących. W zestawieniu autor uwzględnił 5511 opisów bibliograficznych.

Obok pedagogiki ogólnej coraz częściej staje się przedmiotem rozważań pedagogów, kadry kierowniczej i młodzieży zagadnienie wyboru zawodu, socjologii pracy i pedagogiki gospodarczej. Instytut Kształcenia Zawodowego w Warszawie podjął się od 1973 roku opracowania wydawnictwa bibliograficznego o tej tematyce. Polska Bibliografia Pedagogiki Gospodarczej ukazuje się jako kwartalnik. Każdy numer zawiera artykuły z prasy polskiej w układzie działowym.

Główne działy tej bibliografii:

- I. Zagadnienia teoretyczne kształcenia zawodowego. Historia szkół zawodowych
- II. Szkolnictwo zawodowe
— Polityka oświatowa. Organizacja szkolnictwa. Ekonomia kształcenia. Organizacja pracy w szkole. Nauczanie przedmiotów zawodowych. Środki techniczne. Pomoc naukowe. Wychowanie. Preorientacja zawodowa
- III. Kształcenie i doskonalenie dorosłych
— Zagadnienia ogólne. Organizacja i metody doskonalenia zawodowego. Wychowanie w zakładzie pracy

IV. Kadry nauczycielskie — Zagadnienia ogólne. Kształcenie nauczycieli.

Każdy kwartalny numer tej bibliografii zaopatrzone jest w indeks autorski. Publikacje obcojęzyczne na temat tej problematyki zarejestrowane są oddzielnie w **Bibliografii Pedagogiki Gospodarczej** (publikacje obcojęzyczne). Informator ten do roku 1974 włącznie, ukazywał się w formie miesięcznika, za rok 1975 materiał został scalony w rocznym spisie. Opisy bibliograficzne ciekawszych artykułów z prasy zagranicznej uzupełnione są krótkimi analizami treści. W zakończeniu zamieszczono wykaz czasopism, z których artykuły zostały ujęte w bibliografii.

W celu uzupełnienia wypowiedzi na temat wybranych bibliografii pedagogicznych i psychologicznych, wymieniam ważniejsze instytucje, które prowadzą specjalistyczną działalność informacyjną oraz dysponują omówionymi przeze mnie wydawnictwami.

- Instytut Badań Pedagogicznych, 01-180 Warszawa, ul. Górczewska 8, tel. 32-02-21.
- Instytut Kształcenia Zawodowego, Zakład Informacji Naukowej, 00-561 Warszawa, ul. Mokotowska 18/20, tel. 28-34-61.
- Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, 02-353 Warszawa, ul. Szczęśliwicka 40, tel. 22-16-31.
- Ośrodki Informacji Naukowej Wyższych Szkół Pedagogicznych.
- Wojewódzkie Biblioteki Pedagogiczne.

Proponowane w omówieniu bibliografii mogą służyć w warsztacie informacyjnym bibliotekarza jako podstawowe źródła informacji pedagogicznej i psychologicznej.

BIBLIOGRAFIA:

1. Bibliografia prac psychologicznych wydanych w Polsce w latach 1946—1968. Praca zbior. Red. Lidia Wołoszynowa. Wrocław: Ossolineum, 1974, 380 s.
2. Bibliografia pedagogiki gospodarczej (publikacje obcojęzyczne). Warszawa: (oprac.) Instytut Kształcenia Zawodowego. Zakł. Informacji Naukowej
R. 1 — 1974 nr 1—12.
R. 2 — 1975 (jeden całociłowy spis roczny).
3. Czerniewski Wiktor: Bibliografia pedagogiki. 1958—1970. Warszawa: PWN 1975, 495 s.
4. Krajewska Karolina: Przegląd pedagogicznych wydawnictw informacyjnych. — Pr. pedag. 1974, nr 2, s. 78—93.
5. Okoń Wincenty: Bibliografia (książek pedagogicznych z lat 1957—1972) — Pr. pedag. 1973, nr 3, s. 175—187.
6. Polska bibliografia pedagogiki gospodarczej. Warszawa: (oprac.) Instytut Kształcenia Zawodowego
R. 1 — 1973 nr 1, 2, 3—4,
R. 2 — 1974 nr 1, 2, 3—4
R. 3 — 1975 nr 1, 2, 3—4.
7. Wojciechowski Kazimierz: Bibliografia oświaty dorosłych. W wyborze. Wyd. 3. Warszawa: Wyd. Związkowe 1971, 303 s.

Selektywna dystrybucja informacji

„Informacja naukowo-techniczna jest obecnie jednym z podstawowych i nieodzownych warunków prowadzenia jakichkolwiek prac badawczych oraz praktycznego zastosowania osiągnięć nauki, można więc stwierdzić, że sprawna informacja naukowo-techniczna warunkuje tempo rozwoju gospodarczego kraju” (O. Ungurian: Wprowadzenie do uniwersalnej klasyfikacji dziesiątej). Tymczasem jak wykazują badania, więcej niż 30 proc. naukowej „siły roboczej” marnuje się, ponieważ potrzebna informacja jest niedostępna dla odpowiednich osób w odpowiednim czasie. Ogromna ilość materiałów informacyjnych sprawiła, iż konwencjonalne sposoby wyszukiwania potrzebnych wiadomości przestały wystarczać, powstała konieczność zmechanizowania prac wyszukiwawczych. Powstały systemy selektywnej dystrybucji informacji.

Pierwsze projekty zautomatyzowanych systemów informacji powstały kilkanaście lat temu. Szybki ich rozwój nastąpił w rezultacie — możliwości uzyskiwania baz danych zarejestrowanych na taśmach magnetycznych.

Selektywne rozpowszechnianie informacji jest rodzajem zindywidualizowanego dostarczania informacji sygnałnej, będącej rezultatem przeglądu dużej ilości dokumentów, selekcji informacji dokładnie odpowiadającej naukowym potrzebom poszczególnych użytkowników. Wyszukana informacja jest przekazywana, na pewnej stałej zasadzie, odbiorcom. Dzięki dokładnemu dopasowaniu zainteresowań użytkowników i dokumentów, systemy selektywnego rozpowszechniania informacji są uzupełnieniem wysiłków pracowników nauki, zmierzających do tego, by dotrzymać kroku literaturze fachowej oraz pomocą w upewnieniu się, że materiały odnoszące się do bieżących badań nie zostały przeoczone.

Systemy selektywnego rozpowszechniania informacji dostarczają aktualnych wiadomości w postaci streszczeń, abstraktów lub informacji bibliograficznych. Zapewniają one minimum wysiłku ze strony użytkowników systemu, którzy zgłaszają zapotrzebowanie określając temat swoich zainteresowań oraz podając słowa kluczowe. Na tej podstawie opracowany zostanie indywidualny „profil użytkownika”. Zaindeksowane na taśmach magnetycznych materiały dopasowywane są przez komputer do odpowiednich profili. Pozycje pokrywające się z profilami są wydrukowywane i przesyłane zainteresowanemu użytkownikowi, który dokonuje oceny otrzymanej informacji. Oceny są wykorzystywane do ewentualnej zmiany profilu oraz uściślenia terminów używanych do indeksowania.

Większość systemów informacyjnych opiera się na indeksowaniu na podstawie słów kluczowych, deskryptorów, tezaurusów, haseł przedmiotowych. Niewiele zautomatyzowanych systemów informacyjnych opiera się

na klasyfikacjach. Szczegółowe klasyfikacje wymagają dokładnego zrozumienia i analizy zagadnień, w związku z czym są trudniejsze do opracowania. Indeksowanie przy pomocy słów kluczowych czasami jest całkowicie dokonywane przez elektroniczne maszyny cyfrowe.

Oddział Rozpowszechniania Informacji Biblioteki Głównej i Ośrodka Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Wrocławskiej zajmuje się m. in. organizacją systemu selektywnej dystrybucji informacji. System SDI działa w ramach Krajowego Systemu Informacji Naukowej, Technicznej i Organizacyjnej (SINTO), kierowanego przez Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie. Bazą techniczną systemu SDI jest Wielodostępny Abonencki System Cyfrowy WASC.

Bazy danych przygotowywane są na podstawie różnego typu dokumentów, jak: artykuły z czasopism, raporty, materiały konferencyjne, patenty, normy. Opisy wykonywane są w języku angielskim (bazy CAC, INSPEC, ISMEC, SCI), do których materiały przygotowywane są przez ośrodki amerykańskie i angielskie, bądź w języku francuskim (baza PASCAL), do której materiały przygotowywane są przez Centrum Narodowe Badań Naukowych w Paryżu.

Informacje przygotowywane są przez ośrodki zagraniczne na taśmach magnetycznych i przystosowane do wykorzystywania za pomocą zautomatyzowanych systemów wyszukiwania informacji.

Taśmy CAC (Chemical Abstracts Condensates) opracowuje American Chemical Society, Columbus, Ohio; ukazują się one co tydzień i obejmują informacje z zakresu:

- chemii organicznej,
- biochemii,
- chemii związków wielocząstkowych,
- chemii fizycznej,
- chemii stosowanej,
- chemii analitycznej,
- inżynierii chemicznej.

Taśmy PASCAL (Programme Appliquée à la Selection et à la compilation Automatiques de la Litterature) opracowuje Centre National de la Recherche Scientifique w Paryżu; ukazują się one co 5 tygodni i obejmują informacje z zakresu:

- nauki o ziemi,
- mineralogii, geochemii i geologii pozaziemskiej,
- nauki o złożach i ekonomii górnictwa,
- skał krystalicznych,
- skał osadowych i geologii morskiej,
- stratygrafii, geologii regionalnej i geologii ogólnej,
- tektoniki,
- hydrologii: geologii inżynierskiej i ukształtowania powierzchni,
- paleontologii,
- dziedzin interdyscyplinarnych i technicznych,
- paliw i energii,
- metali, metalurgii,
- spawania, lutowania i techniki połączeń,
- mikroskopii elektronicznej, dyfrakcji elektronicznej,
- polimerów,
- inżynierii chemicznej, przemysłu chemicznego i parachemicznego,
- zanieczyszczenia środowiska,
- przemysłu mechanicznego i budownictwa,
- robót publicznych i transportu.

Taśmy INSPEC (Information Service in Physics, Electrotechnology and Computers Control) opracowuje Institution of Electrical Engineers w Londynie; ukazują się one co 2 tygodnie (fizyka) i co 4 tygodnie (pozostałe dziedziny) i obejmują informacje z zakresu:

- fizyki,
- elektrotechniki i elektroniki,
- maszyn cyfrowych i sterowania.

Taśmy ISMEC (Information Service in Mechanical Engineering) opracowuje Institution of Mechanical Engineers i Institution of Electrical Engineers w Londynie; ukazują się one co 2 tygodnie i obejmują informacje z zakresu:

- mechaniki technicznej,
- technologii budowy maszyn,
- materiałoznawstwa,
- silników i urządzeń energetycznych,
- urządzeń transportowych.

Taśmy SCI (Science Citation Index) opracowuje Institution of Scientific Information w Filadelfii; ukazują się one co tydzień i obejmują informacje z zakresu nauk:

- podstawowych,
- przyrodniczych,
- społecznych.

Proces przeszukiwania taśm odbywa się za pomocą maszyn cyfrowych i jest powtarzany dla każdej nowo opracowanej taśmy. Z usług wrocławskiego ośrodka korzysta około 2 tysięcy stałych odbiorców.

Politechnika Wrocławska nie jest jedynym ośrodkiem zajmującym się selektywną dystrybucją informacji. Bazę danych CAC wykorzystuje także Politechnika Warszawska, a jeszcze w bieżącym roku Uczelnia ta będzie wykorzystywała także bazę danych z chemii, przygotowywaną przez WINITI w Moskwie.

Coraz bardziej popularny jest w polskich kołach lekarskich system uzyskiwania najnowszych informacji zastosowany w Głównej Bibliotece Lekarskiej w Warszawie. Instytucja ta posiada końcówkę Singera, przy pomocy którego prowadzi się dialog z komputerem szwedzkim w Sztokholmie, mającym dostęp do amerykańskiej bazy danych z dziedziny medycyny: MEDLARS (Medical Literature Analysis and Retrieval System).

Korzystanie z systemu selektywnej dystrybucji informacji oszczędza czas zainteresowanego, który nie musi wertować czasopism i książek, bo dostaje gotowe dane bibliograficzne publikacji, które go interesują. Uzyskane dane pozwalają uniknąć kosztów, związanych z dublowaniem badań naukowych, ocenić własne pomysły i koncepcje w porównaniu z pracami innych uczonych i badaczy.

FROM
THE
GRAND

Ludzie dobrej roboty

Biografia Katarzyny Fujarczuk, kierowniczki GBP w Kamienniku jest właściwie krótka i na pozór zwyczajna. Rola jaką odegrała w swoim środowisku stawia ją w rzędzie najaktywniejszych bibliotekarzy naszego województwa i to bibliotekarzy ambitnych, którzy nie tylko rozwijali działalność placówek im powierzonych, ale pracowali nad sobą, dotrzymując kroku wymogom zrodzonym przez nowe czasy. Urodziła się 10 kwietnia 1936 roku w Woli Wysockiej w rodzinie chłopskiej. Powojenne losy rzuciły ją wraz z rodziną do wsi Kamiennik w dawnym powiecie grodzkowskim. Mając niepełne 18 lat zaczęła pracę w Gromadzkiej Radzie Narodowej. Środowisko, w jakim jej przyszło żyć i pracować było dość trudne, niezintegrowane. Wieś składała się z repatriantów ze Wschodu, z górali spod Żywca, którzy tu

szukali urodzajniejszej gleby i chleba oraz czterech rodzin autochtonicznych. Wojna mało dotknęła wieś i domy w większości pozostały całe. Biblioteka mieściła się początkowo w małej izbie szkolnej, a potem przeniesiono ją do niezbyt obszernego, ale trochę lepszego lokalu w GRN. Założono ją w 1949 r., a pierwszymi jej kierownikami byli nauczyciele, którzy na marginesie swojej pracy zawodowej prowadzili działalność kulturalną. Katarzyna Fujarczuk objęła ją w 1955 r. i początkowo pracowała w niepełnym wymiarze godzin. Pierwszą jej nauczycielką zawodu, która niewątpliwie zaszczerpiła jej zamiłowanie do tej pracy i uświadomiła społeczną rolę wiejskiej bibliotekarki, była Maria Kasperek — kierowniczka PiMBP w Grodkowie. Była to z pewnością osoba nieprzeciętna, która swoją osobistą kulturą i dużą wiedzą zawodową umiała wzbudzić autorytet nie tylko wśród bibliotekarzy, ale także władz miejscowych. Do dziś krąży legenda, że gdy Pani Maria przyjeżdżała do gromad na wizytację placówek, przewodniczący, z czapkami w rękach, w drzwiach na nią czekali...

Początkowo Pani Katarzyna chciała zostać nauczycielką i uczęszczała do Liceum Pedagogicznego w Nysie. Szkoły tej jednak nie ukończyła, a nieco później wstąpiła do zaocznego technikum rolniczego zdobywając dodatkowo zawód rolnika, bardzo jej w pracy bibliotekarskiej potrzebny. Wykształcenie zawodowe — bibliotekarskie, które ją na dobre z tym

fachem złączyło dał jej kurs pierwszego stopnia w Państwowym Ośrodku Kształcenia Kadr Bibliotekarskich w Jarocinie, a w kilka lat potem dwuletni kurs POKKB, zakończony egzaminem państwowym i świadectwem dającym wykształcenie średnie zawodowe. Niewielu bibliotekarzy wiejskich mogło się nim poszczycić w końcowych latach sześćdziesiątych. POKKB kończyła Pani Katarzyna w 1969 roku jako matka małego dziecka, co stwarzało jej dodatkowe komplikacje i kłopoty.

Wies integrowała się pomału tworząc jednolitą grupę społeczną, a z czasem Kamiennik wysunął się na czoło w produkcji rolnej. Obecnie biblioteka mieści się w budynku GOK-u wybudowanym w czynie społecznym przez młodzież. Biblioteka zajmuje duże, ponad 35 m² liczące pomieszczenie, przylegające do świetlicy, która częściowo pełni rolę czytelnicy czasopism i służy do organizacji imprez oświatowych. Obok znajduje się jeszcze kiosk Ruchu, sala „myśliwska” i pomieszczenia biurowe kierownika GOK-u. Wszystkie sale wyposażono w stylizowane meble typu góralskiego, a Biblioteka posiada metalowe regały i telefon, jeszcze rzadkość w GBP. W roku ubiegłym Katarzyna Fularczuk uzyskała w swojej placówce i dwóch podległych jej filiach mieszczących się w Karłowicach Wielkich i Szklarach 35 proc. czytelników. W liczbach bezwzględnych wynosi to ponad 1500 osób. Sukces to niewątpliwy, na który trzeba było długiej systematycznej pracy. Najważniejsze, stwierdza kierowniczka GBP w Kamienniku, jest to, aby placówka była stale otwarta, aby czytelnik nigdy spod drzwi nie odszedł rozczarowany i bez książki. Nie wspomina natomiast o swojej pracy oświatowej z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi, nie mówi o licznych imprezach, jakie przygotowywała sama i wspólnie z GOK-iem. Trzeba ją zobaczyć, aby stwierdzić, że czytelnik znajduje tu miłą, kulturalną obsługę, a młodzież pomoc w doborze książek. Sama bibliotekarka jest zadbana, starannie uczesana, a tego czynnika też nie wolno lekceważyć w placówkach kulturalno-oświatowych. Uśmiech, życzliwość i znajomość literatury — to recepta na sukces. W zeszycie kwerend — dużo zapytań i to dość trudnych, które bibliotekarka załatwia sama od ręki nie odsyłając do MGBP w Nysie. Spora ilość kwerend dotyczy rolnictwa. Pani Katarzyna umie nie tylko podać czytelnikowi wskaźnik bonitacji gleb, ale porozmawiać o poezji, wybrać dobrą książkę z literatury współczesnej, którą się sama również interesuje.

Plany na przyszłość — to założenie jeszcze jednej filii, usprawnienie już działających, gdyż jest jeszcze możliwość wzrostu liczby czytelników w tych miejscowościach. Sama zaczyna też myśleć o studiach wyższych. Trzeba się uczyć, stwierdza, sama to widzę i czuję, że trzeba. We wsi działa od 6 lat świetnie prosperująca spółdzielnia produkcyjna, wieś jest całkowicie zmechanizowana, a gospodarze kupują nie tylko traktory, ale i samochody. Prawie cała miejscowa młodzież uczy się w szkołach średnich i część z niej tu zostanie tworząc wymagającą wiejską inteligencję, bardziej chłonną i podatniejszą na wpływy kulturalne. Muszę z nimi iść naprzód — kończy rozmowę.

„Aukcja to jest taka krowa,
którą doi Narodowa...”

„Starość starociowi nierówny”...

Dla współczesnego bibliotekarza aukcja antykwaryczna jest cudownym przerywnikiem, który wyłącza go na chwilę z szarości dnia codziennego, wypełnionego po brzegi mechanicznymi czynnościami, na które jest skazany za kulisami biblioteki niewidocznymi dla oka czytelnika, rozpala żyłkę hazardzysty i pobudza wyobraźnię.

Rynek wydawniczy terazniejszy, staje się wtedy nieciekawym, płytkim i banalnym. Aukcje antykwaryczne, których odbywa się w Polsce stosunkowo mało (3—4 w roku) nie są odnotowywane i komentowane w żadnych czasopismach typu bibliotekarskiego, gdyż takich czasopism po prostu nie ma. Nieliczne wzmianki w prasie bieżącej i migawki telewizyjne w dzienniku kwitują każdą z nich i przepadają jak tyle innych informacji, pozostawiając tylko echo.

Postanowiłam swoje impresje z ostatnich aukcji antykwarycznych opisać dla młodszych kolegów, którzy nie zawsze mają możliwość uczestniczyć w tych rzadkich i ciekawych przetargach starych książek.

Dla mnie aukcja jest moimi prywatnymi „Dniami Oświaty, Książki i Prasy”. Sezon 1976 zapoczątkowała aukcja w Bydgoszczy. (22—23 kwietnia 1976 r.).

Jest ona wysoko notowana na giełdzie znawców i zawsze niesie z sobą niepokój. Czy zdołam coś na niej kupić? Bydgoszczy nie omiśnie żaden bibliofil i zbieracz prywatny, choć państwowi przedstawiciele różnych bibliotek, muzeów i instytucji mają teraz nad nimi przewagę, mają po prostu pieniądze... Przesłany przedtem starannie opracowany katalog pobudza wyobraźnię. Za suchymi opisami bibliograficznymi zbieracz już widzi samo dzieło. Miasto i tym razem nie zawiodło, a Antykwariat Naukowy organizujący raz do roku przetarg starych książek stanął na wysokości zadania. Piękna oprawa aukcji odbywającej się w Starych Spichrzach nad Brdą ściągnęła licznych widzów i uczestników. Z tej okazji odbył się uroczy wieczór z prelekcją dr. Michała Kuny, dyr. Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi, urozmaicony filmem. M. in. wyjaśnił pojęcie zbieracza i bibliofila. Bibliofil nie handluje. Największą przyjemnością dla bibliofila pozostaje tajemnicą. Jest ona zamknięta między szafą, a samym bibliofilem... Rozdano piękny, okolicznościowy exlibris i druczek ulotny z fraszkami, z którego zaczerpnęłam motto do moich wspomnień. Starzy bywalcy z lekką wyższością patrzyli na młodego narybek bibliotekarski, który nie mając żadnych kompleksów licytuje bez zmruczenia powiek aż do skutku... Godzina poprzedzająca rozpoczęcie aukcji jest swego rodzaju godziną kontemplacji i smakowania. Ułożone numerycznie według katalogu książki ciągną się długimi sze-

regami, a między nimi jak cienie w ciszy i skupieniu przesuwały się postacie o twarzach jak ze starych portretów. Ascetyczne, brodate lub wąsate, o skupionych oczach. Ludzie, którzy za swoją pasję obrali książki, którzy wszystko co posiadają oddadzą za zdobycie brakującego tomu, ryciny, listu...

Między nimi kręca się zwyczajni śmiertelnicy. Czasem nawet bezczelnie młodzi i dorodni, a pleć piękna nie stanowi tu wyjątku. Biblioteka Narodowa, która ma przywilej pierwokupu po cenie wywoławczej, zabiera jak zwykle dużo pozycji, które z żalem, ale i zrozumieniem wykreślamy z katalogu.

Szelest przewracanych kartek, uwagi wymieniane ściszym głosem. Kontemplacja rycin, starych czcionek, papieru lub autografu, notek proweniencyjnych i tekstu wypełnia tę godzinę i zdaje się być chwilą. Rzadkość druku, mały nakład, brak w zbiorach własnych lub reprezentowanych instytucji rozbudzają namiętność. Muszę to mieć. Muszę, ale za jaką cenę? Wreszcie długie godziny aukcji przerywane monotonią wypowiedzianymi formułami „po raz pierwszy, po raz drugi, po raz trzeci” i stukot drewnianego młotka kończący licytację każdej pozycji i wymienianie nazwiska szczęśliwego nabywcy. Czasem ten szczęśliwy nabywca ukryty jest pod pseudonimem „poczta”. Druk został zakupiony korespondencyjnie i licytuje go przedstawiciel DK upoważniony przez nabywcę postawieniem pewnej kwoty. Godziny biegną, ceny rosną, zmęczeniu lub zawiedzeni wychodzą chyłkiem na papierosa i znów wracają, aby notować w katalogu ceny licytowanych książek.

Moje dwudniowe, wyczerpujące siedzenie zostało ukoronowane nabyciem kilkunastu (19) druków, na których bibliotece naszej zależało. Niestety nie przy wszystkich pozycjach była notka wpisana ręką dyrektora — licytować aż do skutku, a wycenia on zawsze prawie bezbłędnie.

Kuluarowe rozmowy dopełniają edukację książkową bardziej niż uniwersytety i dają orientację co kto ma, co kto zbiera i co kto chętnie by odstąpił...

Wrocławski Antykwariat Naukowy zorganizował na jesieni 1976 r. pierwszą we Wrocławiu aukcję antykwaryczną, na której zgromadzono około 3 tysiące tytułów z różnych dziedzin wiedzy, w tym wiele druków rzadkich i poszukiwanych. Z wyjątkiem patrzymy na tych, którzy licytują do upadłego „Komizm” J. St. Bystronia czy „Herby rycerstwa polskiego” Bartosza Paprockiego. My to już mamy i kupione nie za taką cenę. Dopiero tutaj widzimy i zdajemy sobie sprawę z tego cośmy zgromadzili w ciągu tych 25 lat istnienia WBP.

Tym razem wszystkie druki lwowskie wykupywała „tajemnicza” osoba, z którą licytować nie było sensu, a po sali krążyła kartka z fraszką wymyśloną w Bydgoszczy i trochę sparafrazowaną. „Jeśli nie chcesz wyjść bez gaci, pozwól niech Pani Badowska zapłaci”.

Na sali tłok. Są i goście zagraniczni z Węgier. Ktoś szczęśliwy i uczuciowo związany z dziełami nabywa książkę Szyszko-Bohusza „Wrześniowym szlakiem” Rzym 1945. Drukarnia Polowa. Wyobraźnia podsuwa obraz dawno minionych dni. Książkę o zegarach kupił student, początkujący bibliofil za 300 zł. Radość jego nie miała granic. Przyszli tutaj tylko po tę jedną pozycję i nie wierzył, że kupi... Rzadka książka. Ma już kilka z tej dziedziny. Zbiera również stare zegarki kieszonkowe. Tu trudno w ogóle o jakąś prawdziwość. Różne motywy. Brakujący tom, wspomnienia, potrzeba, konieczność.

Kupiłam kilkanaście pozycji, choć Biblioteka Śląska polująca czasem na te same pozycje krzywo na mnie patrzyła. Niestety, interes mojej instytucji i duże zapotrzebowanie naukowców z Instytutu Śląskiego czy WSP nie pozwalał na kurtuazję. Mamy już bardzo dużo druków ślą-

skich i zaczynamy kupować drugie egzemplarze, Ciężyn, Mikołów, Wrocław, Bytom — to miejsca wydania tych rarytasów. Druki kornowskie z Wrocławia mogłam odstąpić przy licytacji tylko „Ossolineum”.

18, 19 listopada 1976. Poznań. Pałac Działyńskich na Starym Rynku. Atmosfera inna, bardziej współczesna. Aukcje tu prowadzone są bardzo sprawnie jak w zegarku. Młody człowiek opanował fach do perfekcji, a poznański porządek jest faktem, nie legendą. Starzy bywalcy witają się, wymieniając uwagi. Trochę gości z uniwersytetu, trochę prywatnych zbieraczy z okolic, których się zwykle nie widzi na innych tego typu imprezach. Książki dobre, ceny umiarkowane. Bez podbijania i podniecenia. Tym razem idą bardzo pamiątki, wspomnienia, heraldyka. Giełda w kularach trwa i jest czasem ważniejsza niż sama aukcja. Najwyższe ceny osiągnęły starodruki: 36.600 zł, 21.000 zł, 14.400 zł, 7.850 zł.

Zmęczone oczy błądzą po okrągłej, czerwonej sali ozdobionej alabastrowymi stiukami, wybiegają przez ogromne okna na poznański rynek i zabytkowy ratusz. Na dworze deszcz, jesień szaruga. Tu ciepło, sennie i jakby w innej epoce.

Prywatny zbieracz musiał zrezygnować przy 1000 zł z „Dziejów oręża polskiego w epoce napoleońskiej” M. Kukieła. Biblioteka publiczna dała 2.650 zł. Pozycję 654: Olszewicz B.: General Bronisław Grąbczewski, polski badacz Azji Środkowej. Poznań, 1927, z przyczyn sentymentalnych kupiono dla wnuka. Ustupujemy, rozumiejąc motywy.

14 i 15 października 1976 r. Warszawa. Stary Rynek. Aukcje warszawskie tradycyjnie odbywają się w Klubie Księgarza. Lokal duży, ale niezbyt przystosowany do tego celu, zła słyszalność. Tłok. Gości i przewijających się uczestników, którzy przyszli tylko zobaczyć lub porozmawiać ze znajomymi bardzo dużo. Dużo popularnych twarzy. O, w tej chwili wszedł profesor Michałowski, światowej sławy archeolog. Wsytkie oczy dyskretnie zwracają się w jego stronę. Jest i ksiądz. To dyktaktor Biblioteki Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Obok w sztruksowym, ciemno zielonym garniturku siedzi rabin, znany mi już z Bydgoszczy. Demokracja absolutna. Napięcie wzrasta i wzrastają ceny. Tu się tanio nic nie kupi. Ktoś nie dosłyszał ceny, powtórką licytacji. Tłok zagęszcza się, kibice przeszukadają. Już druga po południu, a jeszcze nie ma połowy katalogu przeznaczzonego do licytacji na ten dzień. Bibliofilskie druki osiągają ogromne ceny. Błyski fleszy reportażów. Telewizja, prasa, radio. Lampy oświetlają prowadzącą aukcję. Anonimowość licytacji zostaje przerywana podawaniem nazw instytucji: Towarzystwo Naukowe w Płocku, Muzeum Mazowieckie w Warszawie, Muzeum Literackie.

Słupsk i Zielona Góra jak zwykle kupują dużo i bez specjalnego wyboru. Im potrzebne jest wszystko! Biblioteki przy WSP dopiero tam powstały i muszą zgromadzić księgozbiór naukowy, a pozycji poszukiwanych do księgozbiorów podręcznych coraz mniej! Słownik pseudonimów i kryptonimów Adama Bara nabyty kiedyś w Poznaniu za 2 000 zł osiąga cenę 8.600 zł. Cena wywoławcza 2.700 zł! Jakiś podstawiony profan pyta o podstawowe rzeczy. (Co znaczy na czerpanym papierze?). Chce zdaje się dobrze ulokować swe pieniądze w starodrukach, ale zupełnie nie zna się na tym. Tu potrzebna jest jednak wiedza. Po raz pierwszy, po raz drugi, po raz trzeci! Aukcja trwa do wieczora.

Po warszawskiej aukcji dwa lata temu, kiedy „Bibliografia Polska” K. Estreichera osiągnęła kosmiczną cenę 180 tys. zł mówi się o zniesieniu aukcji w ogóle. Byłaby to jednak niepowetowana strata, gdyż zawsze gdzieś u ludzi kryją się skarby kultury, zakłete w słowo, które nigdy nie mogły by trafić na półki biblioteczne inną drogą. I choć „starość” „starociowi” nierówny, licytujemy dalej z rozwagą i znowstwem.

Dialekty śląskie

Lekcja biblioteczna

Stanisław Rospond w swojej książce pt. „Polszczyzna śląska” (Wrocław 1970) pisze: „Dziesięć wieków polszczyzny śląskiej można by ująć w postaci krzywej — najpierw, w okresie średniowiecza i renesansu wznoszącej się, potem opadającej nagle, a za czasów pruskich w XVIII w. nawet katastrofalnie, która jednak od XIX w. biegnie znów do góry. W tym wieku przecież pod wodzą pionierów, działaczy, pisarzy naukowców-samouków i innych, napór niemieczyny napotkał upartą obronę polszczyzny, co uratowało górnośląski przyczółek językowy od definitywnego zgermanizowania”.

Lud trwający przy swojej gwarze miał świadomość odrębności narodowej, rozumiał, że broniąc swego języka, broni swej polskości. Jakub Kania pisał:

Nie wydrą nam z serc i dłoni,
Jak ta ziemia wszecz i długa,
Póki jeden pacierz dzwoni,
Póki jeden chłop u pluga;
Póki jedna polska matka,
Bronić będziem do ostatka.
Póki jedno polskie dziecko,
Mowy polskiej nie wyrwiecie.

Współczesne młode pokolenie mieszkańców śląskiej ziemi powinno znać wartość i piękno mowy, którą się posługuje, przebieg zmagania z naporem germanizacyjnym, wreszcie historię badań gwary śląskiej. Ten ostatni problem będzie przedmiotem rozważań na dzisiejszej lekcji. Analizując prace naukowe postaramy się znaleźć odpowiedź na następujące zagadnienia:

1. Dlaczego prowadzone są badania nad gwarą śląską?
2. Historia badań gwary na Śląsku.
3. Przedmiot badań dialektologów (fonetyka, fleksja, słowotwórstwo, składnia, frazeologia, język poszczególnych osób, język charakterystyczny dla określonych miejscowości).
4. Charakterystyczne cechy gwary śląskiej, szczegółowy podział gwar, powiązanie z dialektami innych okolic Polski).
5. Gwara w literaturze ludowej regionu.

Poszczególni uczniowie lub grupy uczniów (zależnie od liczebności klasy) otrzymują karty ćwiczebne z problemami. Na zdobycie odpowiednich

wiadomości przeznaczamy 20 minut lekcji, następne 25 minut poświęcamy na omówienie wyszczególnionych wyżej problemów (które w czasie pracy młodzieży należy zapisać na tablicy). Oprócz książek wymienionych na kartach ćwiczebnych, młodzież powinna mieć na ławkach podręcznik, w którym omówione są cechy poszczególnych dialektów polskich. Jednej z grup potrzebna będzie mapa konturowa Śląska. W niektórych kartach ćwiczebnych odwołujemy się do znajomości gwary przez uczniów, należy więc przemyśleć przydział kart ćwiczebnych dla poszczególnych uczniów.

Młodzież powinna uswiadomić sobie, że gwara nie jest gorszym językiem, lecz odmianą języka narodowego; że gwara śląska, rozwijająca się w pewnej izolacji, zachowała wiele archaizmów, a więc tym większe budzi zainteresowanie wśród uczonych; że wreszcie dzisiejsze migracje ludności, ściąganie się różnych wpływów językowych prowadzą do zaniku gwary, tym więc ważniejsze są badania dążące do zarejestrowania języka, który za lat kilkadziesiąt być może zaniknie, bo wraz z rozpowszechnieniem oświaty wpływ języka literackiego jest coraz większy.

WYKAZ KSIĄŻEK POTRZEBNYCH DO LEKCJI

1. Bandtkie J. S.: Wiadomości o języku polskim w Śląsku i opolskich Ślązakach. Wrocław 1945.
2. Bąk S.: Mowa polska na Śląsku. Wrocław 1974. (4 egzemplarze).
3. Bąk S.: Prace dialektologiczne na Śląsku przed L. Malinowskim. Katowice 1947.
4. Bąk S.: Teksty gwarowe z polskiego Śląska. Kraków 1939.
5. Bąk S.: Z badań nad przeszłością dialektu śląskiego. Wrocław 1958.
6. Bąk S., Rospond S.: Słownik gwarowy Śląska. Opole 1962.
7. Bednorz Z.: Ludowe żniwo Opolszczyzny. Wrocław 1966. (2 egzemplarze).
8. Borek H.: Język A. Gdaciusa. Przyczynek do dziejów polszczyzny śląskiej. Wrocław 1962.
9. Kopeć J.: Język J. Lompy. Wrocław 1965.
10. Koszyk Sz.: Pogwarki opolskie. Katowice 1959.
11. Kucharska E., Nasz A., Rospond S.: Wieś śląska w 1840 roku. Relacja z podróży naukowej I. I. Srezniewskiego po Śląsku. Wrocław 1973.
12. Ligoń J.: Bery i bojki śląskie. T. 1. Kraków 1931.
13. Lompa J.: Przysłowia i mowy potoczne ludu polskiego na Śląsku. Bochnia 1853.
14. Nitsch K.: Dialekty polskie Śląska. Kraków 1937.
15. Rospond S.: Z badań nad przeszłością dialektu śląskiego. Wrocław 1948.
16. Simonides D.: Bery śmieszne i uciészne. Opole 1967.
17. Simonides D.: Powstania śląskie we współczesnych opowiadaniach ludowych. Opole 1972.
18. Słownik terminów literackich. Wrocław 1976.
19. Śląskie teksty gwarowe pod red. A. Zaręby. Kraków 1961.
20. Warzok A.: Bajki, błozny i kłyty. Opole 1974.
21. Zaręba A.: Atlas językowy Śląska. T. 1. Kraków 1969. (Można pokazać i następne tomy).
22. Zaręba A.: Słownik Starych Siołkowie w pow. opolskim. Kraków 1960.

KARTY ĆWICZEBNE

I

Posługując się „Słownikiem terminów literackich” (Wrocław 1976) wyjaśnij terminy:

II

Lompa J.: Przysłowia i mowy potoczne ludu polskiego na Śląsku. Bochnia 1853.

Przeczytaj wstęp. Dlaczego J. Lompa postanowił spisać przysłowia ludu śląskiego?

Przejrzyj tekst. Wynotuj kilka znanych Ci przysłów.

III

Bąk S.: Teksty gwarowe z polskiego Śląska. Kraków 1939.

1. Przeczytaj dwie pierwsze strony tekstu. (Wstępu). Dlaczego prof. K. Nitsch nawoływał do zapisywania gwary śląskiej?
2. Przejrzyj zawarte w książce teksty. Kto je zbierał? Znajdź na str. V wstępu wyjaśnienie, dlaczego współpracowników do badań dialektologicznych szuka się wśród ludności miejscowej?

IV

Nitsch K.: Dialekty polskie Śląska. Kraków 1937.

1. Wstęp s. 1 — Jaki cel przyświecał autorowi tej książki?
2. Przeczytaj tekst s. 7—9 i odpowiedz na pytanie jak pracuje dialektolog?
3. Str. 103 — zapoznaj się z fragmentem pracy mówiącym o urabianiu nazw mieszkańców miast i wsi. Które z przytoczonych sufiksów są używane w Twojej miejscowości? Podaj przykłady ich użycia.

V

Bąk S.: Prace dialektologiczne na Śląsku przed L. Malinowskim. Katowice 1947.

Przeczytaj tekst na str. 7, 19, 27—28, 32, 45. Wypisz nazwiska badaczy dialektu śląskiego. Czym się kierowali przystępując do pracy? Jaką spełnili rolę?

VI

Bandtkie J. S.: Wiadomości o języku polskim w Śląsku i o polskich Ślązakach. Wrocław 1945.

Przeczytaj przedmowę. Jakie zadania stawiał sobie Bandtkie rozpoczynając swe prace o Śląsku? Jaką rolę prace te odegrały? Sięgnij do tekstu s. 10—21: co mówi Bandtkie o zasięgu języka polskiego na Śląsku na przestrzeni wieków?

VII

Bąk S., Rospond S.: Słownik gwarowy Śląska. Opole 1962.

Zapoznaj się z treścią komunikatu. Odpowiedz na pytanie: z jakich materiałów korzystają naukowcy opracowujący „Słownik gwarowy Śląska”?

VIII

Kucharska E., Nasz A., Rospond S.: Wieś śląska w 1840 r. Relacja z podróży naukowej I. I. Srezniewskiego po Śląsku. Wrocław 1973.

- s. 31—33: Zapoznaj się z charakterystyką Ślązaków dokonaną przez Sriezniewskiego.
s. 161 — Przeczytaj rozdział „Uwagi Sriezniewskiego o polskości Śląska”.
Do jakich wniosków doszedł uczony?

IX

Bąk S.: Mowa polska na Śląsku. Wrocław 1974.

Sięgnij do przedmowy (s. 7) i odpowiedz na pytania:

1. Kto i gdzie pracuje obecnie nad problemami językowymi Śląska? Wypisz tytuły najważniejszych prac.
2. Sprawdź, które z tych prac ukazały się już drukiem. Zapoznaj się z ich problematyką.

X

Bąk S.: Mowa polska na Śląsku. Wrocław 1974.

Wypisz ze str. 166 nazwiska badaczy gwar śląskich. Posługując się zamieszczonym w książce S. Bąka wykazem literatury i katalogiem w Waszej bibliotece, wypisz prace uczonych wymienionych przez prof. Bąka, dotyczące badań dialektologicznych na Śląsku.

XI

Bąk S.: Mowa polska na Śląsku. Wrocław 1974.

W rozdziale „Słownictwo” znajdź nazwiska uczonych, którzy badali słownictwo na Śląsku. Korzystając z katalogu w Waszej bibliotece wypisz ich prace na ten temat.

XII

Zareba A.: Atlas językowy Śląska. T. 1. Kraków 1969.

1. Zapoznaj się ze wstępem. Zreferuj zawarte w nim problemy.
2. Jaki cel przyświeca autorom „Atlasu Językowego Śląska”?
3. Jak przebiegają badania nad gwarą śląską?

XIII

Borek H.: Język Adama Gdaciusa. Przyczynek do dziejów polszczyzny śląskiej. Wrocław 1962.

Przeczytaj rozdział zamykający pracę. Jakie wnioski są w nim zawarte? Zapoznaj się z rozdziałem omawiającym frazeologię języka Gdaciusa. Które z przytoczonych wyrażeń są wciąż żywe?

XIV

Zareba A.: Słownik Starych Siolkowic w pow. opolskim. Kraków 1960.

Przeczytaj wstęp, odpowiedz na pytania:

1. Jacy uczeni zajmowali się badaniem słownictwa na Śląsku?
2. Co mówi autor pracy o swoich informatorach?
3. Wyjaśnij słowo „monografia”.

XV

Kopeć J.: Język Józefa Lompy. Wrocław 1965 (1965).

Przeczytaj zakończenie pracy i odpowiedz na pytania:

1. Jakie zarzuty czynili J. Lompie wydawcy?
2. Jaką rolę spełnił J. Lompa?

Przejrzyj rozdział o słownictwie J. Lompy. Czy przytoczone wyrazy są wciąż używane przez Ślązaków?

XVI

Śląskie teksty gwarowe pod red. A. Zaręby. Kraków 1961.

1. Wypisz najważniejsze cechy językowe gwary śląskiej.
2. Jakie gwary można wyróżnić na obszarze Śląska?
3. Przygotuj do przeczytania tekst z najbliższej ci okolicy.

XVII

Rospond S.: Z badań nad przeszłością dialektu śląskiego. Wrocław 1948. Przeczytaj wstęp. Jakie zadania dotyczące dialektu śląskiego stoją przed nauką polską?

Zapoznaj się z rozdziałem „Stosunek dialektu śląskiego do małopolskiego i wielkopolskiego”. Do jakiego wniosku doszli uczeni?

XVIII

Bąk S.: Z badań nad przeszłością dialektu śląskiego. Wrocław 1958.

1. Przeczytaj „Wstęp” s. 6—8. Odpowiedz na pytania:
 - Kim byli autorzy pamiętnika?
 - Skąd pochodzili?
 - Kiedy pisali swój pamiętnik?
 - Dlaczego wzbudził on zainteresowanie uczonych?
2. Zapoznaj się z tekstem pamiętnika. Jaka cecha gwarowa najbardziej rzuca Ci się w oczy? Co na ten temat pisze prof. Bąk? (s. 47—49).
3. Sięgnij do zamieszczonego na końcu książki „Słownika”. Które z przytoczonych w słowniku wyrazów są do dziś używane na Śląsku? Których wyrazów nie słyszałeś? Które zmieniły swoje znaczenie?

XIX

Bąk S.: Mowa polska na Śląsku. Wrocław 1974.

Korzystając z rozdziału „Ugrupowania dialektów śląskich” s. 160—162, zaznacz na mapie konturowej Śląska poszczególne dialekty występujące na tym obszarze. Sprawdź wyniki swojej pracy z odpowiednią mapą zamieszczoną w książce.

XX

Simonides D.: Powstania śląskie we współczesnych opowiadaniach ludowych. Opole 1972.

1. Znajdź w podręczniku do nauki języka cechy gwary śląskiej.
2. Przeczytaj tekst na str. 53—55. Jakie cechy gwary śląskiej zostały zachowane w przytoczonym opowiadaniu?

XXI

Ligoń S.: Bery i bojki śląskie. T. 1. Katowice 1931.

- Znajdź w Encyklopedii notkę biograficzną autora tej książki.
- Znajdź w podręczniku do nauki języka cechy dialektu śląskiego.
- Przeczytaj kilka stron tekstu Ligoń. Jakie cechy dialektu śląskiego zostały w nim uwzględnione? Których brak?

XXII

Warzok A.: Bojki, błozny i klity. Opole 1974.

— Z jakiego regionu pochodzą zebrane opowieści?

— Znajdź w podręczniku do nauki języka cechy dialektu śląskiego.

— Przeczytaj tekst „Wędrowne przygody Sowizdrzoła”. Kiedy autor stosuje gwara? Jakie jej cechy zachował?

XXIII

Bednorz Z.: Ludowe żniwo Opolszczyzny. Pisarstwo ludowe współczesnej Opolszczyzny. Opracowanie i wybór tekstów. Wrocław 1966.

Przeczytaj życiorysy Depty i Bielaczka. Zapoznaj się z ich utworami. Jaki w nich język przeważa: literacki czy gwara? Jakie cechy gwary zachowują?

XXIV

Bednorz Z.: Ludowe żniwo Opolszczyzny. Wrocław 1966.

Przeczytaj „Wnioski końcowe”. Zaznacz ustępy mówiące o języku pisarzy, roli, jaką spełnili, gatunkach literackich uprawianych przez twórców ludowych.

XXV

Koszyk Sz.: Pogwarki polskie. Katowice 1959.

— Przeczytaj „Uwagi językowe”. Wynotuj cechy gwary opolskiej.

— Które z tych cech znajdziesz w pierwszym opowiadaniu?

— Przygotuj tę opowieść do głośnego odczytania.

XXVI

Simonides D.: Bery śmieszne i uciężne. Opole 1967.

Przeczytaj „Wstęp”. Jakie zjawiska językowe, charakterystyczne dla gwary śląskiej, zachowano w tekście? Znajdź po 3 przykłady.

• Rozwinięcie problemów podanych we wstępie znajduje się na następujących kartach ćwiczebnych:

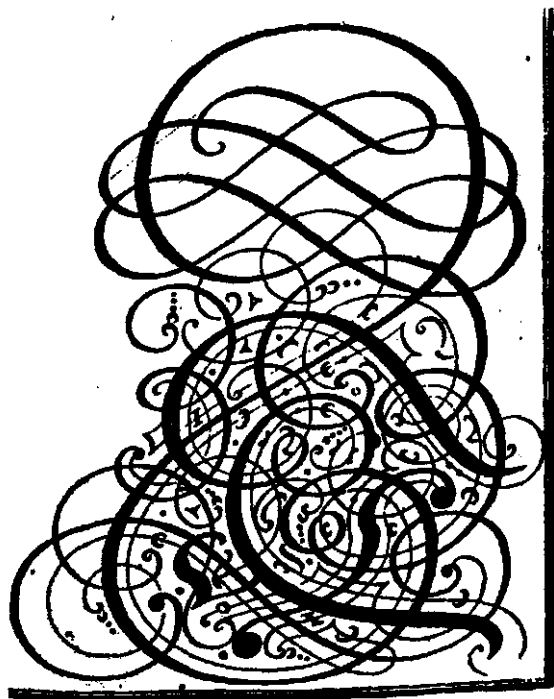
Problem 1 — karty: II, III, IV,

Problem 2 — karty: V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XIV,

Problem 3 — karty: XII, XIII, XIV, XV,

Problem 4 — karty: IV, XVI, XVII, XVIII, XIX,

Problem 5 — karty: XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVI.

Filatelistyka

- Filatelistyka. Dwutygodnik Polskiego Związku Filatelistów. W-wa: 1954, R. 1 — 1977, R. 24.
- Goszczyński Włodzimierz: Jak Zbyszek został filatelistą? Wyd. 2. W-wa: Agencja Wydawn. „Ruch”, 1965, 76 s.
- Geor Maria: Zwierzęta na znaczkach pocztowych. W-wa: Agencja Wydawn. „Ruch”, 1964, 271 s.
- Gromski Antoni: Młodzieżowe koła filatelistyczne. Poradnik instruktora. W-wa: 1972, 143 s.
- Gross Otton, Gryzewski Kazimierz: Podróże w świecie znaczków. W-wa: „Iskry”, 1972, 440 s.
- Kapkowski Jacek, Rzepko Ryszard: Wyścig Pokoju. 1948—1972. Dokumentacja pocztowo-filatelistyczna. W-wa: Pol. Zw. Filat. 1973, 112 s.
- Karłowicz Edward: 500 zagadek filatelistycznych. W-wa: Wiedza Powszechna, 1974, 231 s.
- Krakowski ruch filatelistyczny 1893—1968. Kraków: Wydawn. Artyst.-Graficzne, 1968, 240 s.
- Księżki Janusz: Znaczką mówią o historii. *Mówią Wieki*, 1976, nr 8, s. 19, il.
- Łaszkiewicz Antoni: Alpy na znaczkach pocztowych. *Wszeczeńświat*, 1975, z. 10, s. 262, il.; z. 12 s. 315—317, il.; 1976 z. 1 s. 18—20, z. 2 s. 44—45, il.; z. 3 s. 71—73, il.
- Łaszkiewicz Antoni: Pokłosie Roku Kopernikowskiego. (Mikołaj Kopernik na znaczkach pocztowych). *Wszeczeńświat* 1976, z. 4 s. 103—105, z. 5, s. 124, z. 6 s. 158, il., z. 7/8 s. 204—205, il.
- Nowy Tadeusz: Poradnik młodego filatelisty. W-wa: Biuro Wydawn. „Ruch”, 1960 s. 63.
- Perzyński Maciej: Fałszerstwa znaczków polskich. (Problemy teoretyczne, wskazówki praktyczne, informacje i ciekawostki). W-wa: Biuro Wydawn. „Ruch”, 1971, 48 s.
- Pięćdziesiąt lat warszawskiego ruchu filatelistycznego. W-wa: Pol. Zw. Filat. Oddział Warszawski, 1965, 123 s.
- 50-lecie ruchu filatelistycznego w Łodzi. W-wa: Agencja Wydawn. „Ruch”, 1964, 139 s.
- Polskie znaki pocztowe. W-wa: Biuro Wydawn. „Ruch”. T. 1:1960, 292 s.; t. 2:1960, 397 s.; t. 3:1962, 430 s.; t. 4:1966, 496 s.
- Rosin Ryszard: Polska prasa filatelistyczna w latach 1894—1969 i jej wpływ na rozwój polskiego ruchu filatelistycznego. Kraków, 1969, 18 s.
- Rudziński Cezary: Malarstwo w filatelistyce polskiej. (Problemy teore-

tyczne, wskazówki praktyczne, informacje i ciekawostki). W-wa: Agencja Wydawn. „Ruch”, 1970, 48 s.

Rudziński Cezary: Muzyka jako temat w filatelistyce. W-wa: Pol. Zw. Filat. 1971, 88 s.

Rudziński Cezary: Podbój kosmosu w filatelistyce. W-wa: Biuro Wydawn. „Ruch”, 1963, 156 s.

Salwa Jeremiasz: Filatelistyka. W-wa: Wydawn. Harcerskie 1968, 88 s.

Snieżko Aleksander: Polska prasa filatelistyczna. Zarys historyczny 1894—1962. W-wa: Agencja Wydawn. „Ruch”, 1963, 152 s.

Wiatrowski Zygmunt: Zarys metodyki pracy filatelistycznej w kole młodzieżowym PZF. W-wa: Pol. Zw. Filat. Zarząd Główny, 1969, 112 s.

Wierzbowska Janina, Piwowarczyk Andrzej: Jarmark znaczków polskich. W-wa: Nasza Księg. 1966, 224 s.

Zielińska Irena: Tematyka znaczków pocztowych w roku 1976. Technika i Eksploatacja Poczty, 1976, nr 1, s. 19—21.

Znaczek bawi, uczy, kształci. W-wa: Biuro Wydawn. „Ruch”, 1962 215 s.

MATERIAŁY DO SŁOWNIKA PUBLICYSTÓW

(dokończenie)

KOSS KRZYSZTOF, zob. MIŚ ENGELBERT

KOTECKA KAZIMIERA

— reporterka gazety zakładowej „Nyski Metalowiec”; ur. 1949 w Nysie. Absolwentka Studium Dziennikarskiego przy Uniwersytecie Warszawskim. Od 1967 r. (od początku istnienia gazety) związana z „Nyskim Metalowcem”.

KRACHER ANDRZEJ MARIAN

— młodszy redaktor działu partyjnego „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 22 XI 1951 r. w Dzierżonowie. Ukończył WSP w Opolu (policystyka, 1975) i Studium Doskonalenia Kadry Dziennikarskiej i Wydawniczej we Wrocławiu (1976). Staż rozpoczął w „TO” I II 1976, od I VIII 1976 został młodszym redaktorem działu informacji, a od I I 1977 na obecnym stanowisku. Przynależność: PZPR (1974).

KRACHEROWA NINA; pseud. Krzysztofek, (NK), (T)

— publicysta miesięcznika „Opole”; ur. 16 IV 1929 r. w Markowicach pow. Racibórz. Ukończyła średnią szkołę handlową w Raciborzu (1945). I I 1963 podjęła pracę w „Trybunie Opolskiej”, początkowo na etacie administracyjnym, od 1968 na etacie dziennikarskim, w raciborskim dziale terenowym. Od 1971 zostaje publicystką „Opola”. Przynależność: ZLP (1963). Publikacje: „O północy” (1963), „Naprzeciw Astrei” (1967), „Progi” (1972), „Ziemia Raciborska” (monografia, 1972). Nagrody: nagr. CRZZ (1964), nagr. WRN za zasługi w krzewieniu kultury (1966), nagr. MRN w Raciborzu, I nagr. w konkursie „Nadodrza” (1962), nagr. „Poglądów”. Odznaczenia: Medal Tysiąclecia (1967), Zasłużony Działacz Ziemi Raciborskiej (1968), Zasłużonemu Opolszczyźnie, Medal XXX-lecia PRL, Złoty Krzyż Zasługi.

KRAKOWICKI JAN; J.K.

— sekretarz redakcji „Klakson” (organ Fabryki Samochodów Dostawczych w Nysie); ur. 29 IX 1947 r. w Jaworznie woj. Legnica. Absolwent Wydziału Filologii Polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego (1972). Od października 1972 stażysta „Klaksonu” w dzia-

le informacji naukowo-technicznej. Od 1973 na obecnym stanowisku. Specjalizacja: problematyka socjalno-produkcyjna. Uzyskał Złotą Odznakę „Zasłużony dla Fabryki” (1975).

KUBIK STANISŁAW; SK

— starszy redaktor działu rolnego „Trybuny Odrzaskiej”; ur. 29 IV 1929 w Bystrzycy woj. rzeszowskie. Ukończył Technikum Rachunkowości w Namysłowie i Wydział Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego (1965). Współpracował z „TO” od 1958 r. Zatrudniony w „Trybunie Opolskiej” 2 VII 1967 jako redaktor działu terenowego w Kędzierzynie. Od 1 VII 1974 zostaje starszym redaktorem działu, a od 1 III 1976 st. red. dz. partyjnego, aby od 15 IX 1976 przejść jako st. red. do dz. rolnego. Przynależność: PZPR (1966), SDP (1973), ORMO (1968) — społ. insp. ruchu drogowego, PTTK (1974), ZP LOP (1973). Odznaczenia: Srebrny Krzyż Zasługi (1975), Zasłużonemu Opolszczyźnie, Złota Honorowa Odznaka ZMW, Srebrna Odznaka Honorowa LOP.

KURKOWSKI JAN zob. KUŚNIERZ JOANNA

KUŚNIERZ JOANNA; pseud. Joanna Strocka, Jan Kurkowski, Paragrafik, Delta; krypt. kaj (dawniej k,k,k.)

— starszy publicysta „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 7 III 1922 r. w Konicach pow. Limanowa. Uczęszczała do szkoły średniej w Katowicach, maturę zdała w IV ośrodku tajnego nauczania w Katowicach. Studia rozpoczęła w 1944 r. na tajnych kompletach Uniwersytetu Jagiellońskiego (polonistyka, dziennikarstwo i socjologia jako poboczny przedmiot), po wojnie kontynuuje studia i kończy w 1952 r. W 1973 r. kończy Zaoczne Studium Dziennikarskie na Uniwersytecie Warszawskim. Specjalizacja: problematyka społeczna, parlamentarna, sprawy rad narodowych, zagadnienia kultury. Staż dziennikarski odbyła w „Trybunie Ludu” w 1952 r. Od 1952 do 1958 pracowała w „Trybunie Opolskiej”. W trakcie pracy w „TO” współpracowała m. in. z „Dziennikiem Ludowym”, później zdecydowała się na przejście do redakcji „Dziennika Ludowego” w Warszawie, w której pracowała od maja 1958 do kwietnia 1960 r. Od 1 IV 1960 znów staje się członkiem redakcji „TO”. Początkowo pracownik działu ekonomicznego, zostaje wkrótce jego kierownikiem (1953—1954), po 1956 redaguje „Głosy znad Odry”, w latach 1957—1958 oraz 1960—1969 jako publicysta zajmuje się głównie problematyką sejmową, rad narodowych i kryminalną. W dziale reporterskim (1964—1965) największej energii poświęca także sprawom społecznym, administracji państwowej, sprawozdawczości parlamentarnej. W 1965 r. zostaje kierownikiem „Niedzieli”, a później kieruje oddziałem „TO” w Kędzierzynie. Przynależność: PZPR (1964), SDP (1952), komisje problemowe WK FJN. Nagrody: nagr. publicystyczna WRN w Opolu (1964), nagr. prezesa RSW „Prasy” (1975), kilkakrotnie nagrody Klubu Sprawozdawców parlamentarnych SDP. Odznaczenia: Złoty Krzyż Zasługi, Zasłużony Działacz FJN, Zasłużony Działacz Kultury, Zasłużonemu Opolszczyźnie, Zasłużony Działacz TRZZ.

KWASNIEWSKI TADEUSZ

— starszy fotoreporter „Trybuny Odrzańskiej”. Z „TO” związany od 1 VII 1957, jako dziennikarz fotoreporter „TO” pracuje od

1 I 1974. Przynależność: PZPR (1971). Odznaczenie: Srebrny Krzyż Zasługi (1972), Odznaka Tysiąclecia.

LACH JANINA

— kierownik oddziału „Dziennika Zachodniego” w Opolu; ur. 2 VII 1931 w Policznej woj. Radom. Ukończyła liceum ogólnokształcące w Radomiu i Studium Dziennikarskie w Warszawie (1952). W latach 1951—1952 pracuje w PAP w Warszawie w redakcji zagranicznej jako tłumacz języka francuskiego i rosyjskiego. Od 1955 do 1959 stale współpracuje z redakcją literacką Polskiego Radia w Opolu. Od kwietnia 1959 związana z „Dziennikiem Zachodnim”, pełniąc funkcję kierownika oddziału. Przynależność: PZPR (1960), SDP (1971). Odznaczenia: Odznaka Tysiąclecia, Złota Odznaka ZMW, Złota Odznaka OHP, Złota Odznaka LOK, Zasłużonemu Opolszczyźnie.

LULEK WŁADYSŁAW

— redaktor naczelny „Trybuny Kędzierzyńskich Azotów” (Wyd. SR Zakł. Azotowych Kędzierzyn — tygodnik); ur. 15 V 1924 w Oleśnicy woj. Tarnów. Od 1954 do 1955 kierownikiem oddziału „Sztandaru Młodych” w Opolu. W latach 1956—1963 jest redaktorem naczelnym „Głosu Włókniarza” w Prudniku. Od 1965 r. przechodzi do pracy w „Trybunie Kędzierzyńskich Azotów”, gdzie do maja 1973 pełni funkcję starszego redaktora a od czerwca 1973 zostaje redaktorem naczelnym. Wykształcenie niepełne wyższe — studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego (1974). Przynależność: PZPR (1952), SDP (1972). Nagrody: I nagr. CRZZ dla prasy zakładowej (1972). Odznaczenia: Medal XXX-lecia PRL (1975), Srebrny Krzyż Zasługi (1964), Zasłużonemu Opolszczyźnie (1974), Zasłużony dla „Trybuny Opolskiej” (1973).

LAGUŚ JANUSZ

— młodszy redaktor „Trybuny Kędzierzyńskich Azotów”; ur. 18 II 1951 r. na Górze św. Anny. Ukończył Wydział Prawa na Uniwersytecie Wrocławskim (1977). Zajmuje się problematyką społeczno-kulturalną, sportową. Od 1973 pracuje na tym samym stanowisku. Przynależność: PZPR (1971).

ŁAŃCUCKI MARIUSZ

— redaktor działu ekonomicznego „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 25 V 1937 r. w Warszawie. Ukończył Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego (1972). Specjalizacja: problematyka ekonomiczna. W „TO” pracuje od 18 IX 1972 na tym samym stanowisku. Przynależność: PZPR (1961), SDP (1974), ZZPR i Liga Morska (później LPZ i LOK — instruktor żeglarstwa), Polski Związek Motorowodny.

MACH ANDRZEJ; krypt. A

— kierownik działu informacji „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 6 V 1938 w Przemyślanach (ZSRR). Ukończył liceum ogólnokształcące w Raciborzu oraz Wydział Matematyczno-Fizyczny WSP w Opolu. Już w czasie studiów współpracował z „TO”, w której został zatrudniony w lutym 1965 r. Do końca 1967 r. pracuje w dziale

reporterskim. W tym czasie przenosi się do opolskiego oddziału PAP-u, gdzie pracuje na kierowniczym stanowisku do marca 1968 r. Wraca do „Trybuny Opolskiej”, podejmuje pracę reporterską, specjalizując się w problematyce ekonomicznej, inwestycyjnej. Przynależność: PZPR, SDP (1967), od 1975 wiceprzewodniczący ZO SDP w Opolu. Nagrody: II nagr. Klubu Publicystów Inwestycyjnych SDP (1972). Odznaczenia: Odznaka Tysiąclecia (1966), Srebrny Krzyż Zasługi (1975), Odznaka XXX-lecia PRL, Zasłużonemu Opolszczyźnie, Złota Odznaka Zw. Zaw. Budowlanych, Srebrna Odznaka Zw. Zaw. Metalowców, Za zasługi dla obronności kraju (1969).

MAGACZ URSZULA; pseud. Nosal

— członek kolegium redakcyjnego „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 18 III 1931 r. w Latoszynie. Ukończywszy ogólnokształcącą szkołę średnią w Dębicy, studiowała na Wydziale Filozoficzno-Społecznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Studia magisterskie odbywała na Uniwersytecie Warszawskim na Wydziale Nauk Społecznych w Instytucie Dziennikarstwa. Praktykę dziennikarską odbyła w „Gazecie Robotniczej” i „Gazecie Poznańskiej” w latach 1951—1952. Od 15 III 1953 zostaje zatrudniona w „TO” w charakterze pracownika działu rolnego, później przechodzi do działu publicystycznego, pozostając jednak przy problematyce wsi. Od 1 I 1972 kierownik działu rolnego, a od 1 IV 1976 członek kolegium redakcyjnego. Przynależność: PZPR (1973). Nagrody, odznaczenia: wojewódzka nagroda kulturalna (1968), Złoty Krzyż Zasługi (1973), Odznaka Tysiąclecia (1964), Zasłużonemu Opolszczyźnie (1967).

MAGACZ ZYGMUNT TOMASZ; krypt. (zm), ZM

— dyrektor Opolskiego Wydawnictwa Prasowego RSW „Prasa-Książka-Ruch”; ur. 7 III 1928 w Warszawie. Ukończył liceum ogólnokształcące dla dorosłych w Bielsku-Białej, studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim, który ukończył w 1953 r. Staż dziennikarski odbył w „Trybunie Opolskiej” do 1 IX 1953. Początkowo pracuje w dziale korespondentów (1953—1957), później zostaje redaktorem technicznym (1957—1967). Od 1965 powołany na stanowisko zastępcy, a od 1967 na kierownika działu interwencji. Na stanowisku tym pozostaje do 1972 r. W marcu 1973 powołany został na stanowisko dyrektora OWP RSW. Przynależność: PZPR (członek egzekutywy POP przy „TO” 1970—1974), ZZPRIT (członek Rady Zakładowej 1960—1964), Klub Związków Twórczych, prezes TKKF „Kaczka” przy „TO” od 1960 do chwili obecnej. Odznaczenia: Medal XXX-lecia PRL, Zasłużonemu Opolszczyźnie, Zasłużony dla miasta Opola.

MALCZEWSKA LUTOSŁAWA

— dziennikarz referatu do spraw nauki i sztuki przy opolskim oddziale „PAX”; ur. 24 X 1914 we Wrocławiu. Wykształcenie wyższe (1952). Od 1952 do 1953 dziennikarz „Słowa Powszechnego”. W latach 1954—1960 dziennikarz „Katolika”. Od 1961 publicysta „Katolika WTK”. Aktualnie j.w. Przynależność: Zw. Polaków w Niemczech do 1939 r., Stow. „PAX”, czł. Związku Akademików Górnoślazaków „Silesia Superior” (1935—1939), ZNP (1946—1950), ZZPRIT (1956), ZBoWID (1971), Radna PRN w Opolu (1965—1973), od 1974 radna MRN. Nagrody: Śląska Nagroda im. Jankusza Ligonia za działalność społeczną i kulturalną (1972). Odznaczenia: Krzyż

MARKUSZ JANINA; krypt. (maja), M

— kierownik działu kulturalno-społecznego „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 12 II 1935 w Sokołowie Podlaskim, gdzie również ukończyła liceum ogólnokształcące. Studia kontynuowała na Wydziale Dziennikarskim Uniwersytetu Warszawskiego. Od 1 IX 1956 zatrudniona w „TO”. Była redaktorem działu kulturalnego, kierownikiem działu miejskiego, redaktorem działu reportersko-informacyjnego, a od 1 VI 1972 kierownikiem działu kulturalno-społecznego. Specjalizuje się w problematyce kulturalno-oświatowej i publicystyce związanej z działalnością służby zdrowia. Przynależność: PZPR (1960). Nagrody: nagr. kulturalna miasta Opola (1964). Odznaczenia: Odznaka Tysiąclecia (1964), Odznaka „Za zasługi dla miasta Opola” (1966), Srebrny Krzyż Zasługi (1972), „Zasłużonemu Opolszczyźnie” (1972), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1974), Złota Odznaka TPPR, „Zasłużony Działacz Kultury” (1973), wpisanie do „Honorowej Księgi Ludzi Zasłużonych dla miasta Opola” (1973).

MATULA JERZY

— kierownik działu łączności z czytelnikami „Trybuny Odrzańskiej”, ur. 20 II 1920 w Grudziądzu. Wykształcenie średnie (1938). Pracę dziennikarską podejmuje już w 1948 r. jako reporter sportowy w „Sport i Wczasy”, gdzie pracuje do 1950 r. W latach 1950—1951 jest kierownikiem działu sportowego „Słowa Polskiego”, w 1951 zaczyna pracować także w „Trybunie Opolskiej”. Przynależność: PZPR, SDP (1948). Odznaczenia: Złoty Krzyż Zasługi, Odznaka Grunwaldu, Medal „Za pobiędu”, Medal 30-lecia, Odznaka Tysiąclecia, Medal Zwycięstwa i Wolności, Zasłużonemu Opolszczyźnie, Za zasługi dla miasta Opola, Za krzewienie kultury fizycznej i sportu, 100-lecia sportu polskiego, Zasłużony działacz kultury fizycznej, Zasłużony działacz LOK, Zasłużony działacz SZM, Opiekun Miejsca Pamięci Narodowej, Medal XXV lat pracy w dziennikarstwie PRL.

• **MIELNIK-KOŚMIDERSKI ANDRZEJ**

— redaktor naczelny dwutygodnika „Sztandar Załogi” (organu Samorządu Robotniczego Huty im. gen. K. Świerczewskiego w Zawadzkiem); ur. 6 III 1944 w Katowicach. Wykształcenie średnie ogólnokształcące oraz dwa lata studiów polonistycznych. Od 1964 r. nawiązał stałą współpracę z miesięcznikiem „Jazz”, od 1966 z Rozgłośnia Polskiego Radia w Katowicach; w latach 1969—1970 pracował w ośrodku TV w Katowicach, od 1971—1973 pełnił funkcje w służbie administracyjnej RSW „Prasa” tamże, by od 1974 podjąć pracę w „Sztandarze Załogi” oraz współpracę z „Dziennikiem Zachodnim” (cykl korespondencji terenowych). Przynależność: PZPR (1975), TKKS, ORMO, PTTK, LOK. Odznaczenia: „Zasłużony Działacz ORMO”.

MILREJS TADEUSZ zob. MIS ENGELBERT

MILCOTA LESZEK zob. DROZDOWSKI STANISŁAW

MIS⁷ ENGELBERT; pseud. Krzysztof Koss, Bert, Jan Grot, Tadeusz Milrejs; krypt. (miś), (me)

— publicysta „Słowa Powszechnego” (oddział w Opolu); ur. 13 I 1943 r. w Siolkowicach Starych. Absolwent LO w Dobrzemiu Wielkim i polonistyki WSP (1967). Od pierwszego roku studiów nawiązał współpracę z „Trybuną Opolską”, Rozgłośnią Polskiego Radia w Opolu, z „Zarzewiem”, „Tygodnikiem Kulturalnym”, „Zielonym Sztandarem”, „Karuzelą”, i „Poglądami”. Od 1964 związany ze „Słowem Powszechnym” w Warszawie. Jednocześnie drukuje materiały o Polsce i Opolszczyźnie w prasie brazylijskiej „Correio do Parana”. W 1970 r. zostaje redaktorem „Katolika — WTK”. W 1976 przechodzi na etat „Słowa Polskiego”, obsługując dziennik z terenów Śląska Opolskiego i Dolnego. Współpracuje również z „Kierunkami”, „Zorzą”, „WTK”, „Opolem”. Specjalizacja: problematyka społeczno-kulturalna. Większe prace: „Twierdza polskości” (1973). Przynależność: SDP (1969), członek Stow. „PAX” (Zarząd Oddziału Woj. w Opolu), wiceprzewodniczący Zarządu Klubu Związków Twórczych (1975—1977), radny MRN. Nagrody: laureat wielu konkursów dziennikarskich, m. in. w konkursie na reportaż „Opole” (II 1973), „Tygodnik Kulturalny” (II 1966 i III 1967), „Kierunki” (I nagr. 1976), Zarząd SDP w Opolu (II 1975). Odznaczenia: Zasłużonemu Opolszczyźnie, Medal „Rodła”.

MUCHA BOŻENA zob. SOCHACKA-MUCHA BOŻENA

NOSAL URSZULA zob. MAGACZ URSZULA

NOWACKI TADEUSZ

— kierownik Opolskiego oddziału „Za i Przeciw”; ur. 15 III 1951 r. w Scinawie Małej. Wykształcenie średnie (1971). Od 1975 pracuje w redakcji „Za i Przeciw”, najpierw jako referent, instruktor, a obecnie jako kierownik oddziału. Specjalizacja: problematyka gospodarcza. Przynależność: Chrześcijańskie Stowarzyszenie Społeczne (1975), radny WRN.*

NOWAK RYSZARD

— publicysta „Głosu Włókniarza” (Wyd. SR Prudnickich Zakładów Przemysłu Bawełnianego); ur. 26 VIII 1950 r. w Prudniku. Wykształcenie: średnie — liceum ogólnokształcące w Prudniku (1969). Z „Głosem Włókniarza” współpracuje od 1975 r. W 1977 przechodzi na etat publicysty tejże gazety zakładowej. Od marca 1976 stale współpracuje z „Trybuną Odrzańską”, publikując na jej łamach drobne utwory literackie. Specjalizacja: problemy stosunków międzyludzkich. Przynależność: PZPR (1969).

NOWAK ZYGMUNT

— publicysta działu ekonomicznego „Trybuny Odrzańskiej”. Absolwent Filologii Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego (1965). Pracę dziennikarską rozpoczyna jako reporter „Dziennika Zachodniego”, gdzie przebywa od 1 XII 1965 do 31 VII 1966. W okresie od 1 VIII 1966 do 31 V 1973 pełni funkcję redaktora naczelnego „Trybuny Kędzierzyńskich Azotów”, by z dniem 1 VI 1973 przejść do działu ekonomicznego „TO”. W 1975 r. na krótko pozostaje w dziale partyjnym i powraca do działu ekonomicznego jako publicysta. Przy-

należność: PZPR, SDP (1974). Nagrody: I nagr. CRZZ w grupie gazet zakładowych (1972).

NOWICKA DANUTA

— redaktor miesięcznika „Opole”; ur. 22 V 1940 w Tarnopolu. Wykształcenie wyższe (1962). Od 1 XII 1972 do 31 I 1976 redaktor PR i TV — Rozgłośnia Opole. Od 1 II 1976 na obecnym stanowisku. Nagrody: II nagr. w ogólnopolskim konkursie radiowym na reportaże literacki (1974), III nagr. j.w. (1975).

OCHEDUSZKO HALINA

— z-ca sekretarza „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 20 IX 1927 w Lębmanowej. Liceum Pedagogiczne, WSNS Kraków, WSNS Warszawa i Uniwersytet Jagielloński — to uczelnie, w których zdobyła wykształcenie. Pracę dziennikarską rozpoczęła w „Gazecie Robotniczej” we Wrocławiu (1950—1967) jako kierownik działu terenowego. Od września 1967 została zatrudniona w „Trybunie Opolskiej”. Kolejno pracowała w działach: miejskim (reporter, potem kierownik) listów i interwencji, partyjnym, była również kierownikiem mutacji terenowych. Na obecnym stanowisku od 1 IV 1977. Przynależność: PZPR. Nagroda zbiorowa im. Bruna w „Gazecie Robotniczej i nagr. WRN w Opolu (1968). Odznaczenia: Złoty Krzyż Zasługi (1975), Odznaka Tysiąclecia, Zasłużonemu Opolszczyźnie i Za XXV lat pracy dziennikarskiej w PRL.

ODRZAŃSKA WANDA zob. DROZDOWSKI STANISŁAW

OLEJARCZYK MAREK zob. JODŁOWSKI MAREK

OLSZEWSKI BOGUMIŁ DOMINIK; krypt. ol

— sekretarz redakcji „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 4 VIII 1934 r. w Czeladzi. Po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego im. M. Kopernika w Będzinie, studiował w Sekcji Dziennikarskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego kontynuując naukę w Zaocznym Studium Magisterskim Uniwersytetu Warszawskiego. Pracę dziennikarską podjął w 1952 r. w „Sztandarze Młodych”, w „Trybunie Opolskiej” zatrudniony został 1 IX 1954. Początkowo pracował w dziale partyjnym (1954—1956), w latach 1956—1957 był sekretarzem redakcji i naczelnym redaktorem czasopisma młodzieży opolskiej „W Marszu”. Wraca do działu partyjnego „TO” (1957—1962), zostaje kierownikiem działu terenowego (1962—1966), kieruje wydaniem niedzielnym gazety (1966—1968), potem podejmuje publicystykę, koncentrując się na problematyce partyjnej, społecznej. Przynależność: PZPR (1955), ZZPR i T. Odznaczenia: Odznaka Tysiąclecia (1966), Zasłużony Działacz Kultury (1975), Zasłużony dla miasta Opola (1970), Medal 25-lecia SDP, Srebrna Odznaka PZW.

PASZKOWSKI BRONISŁAW

— redaktor techniczny „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 26 IX 1940 r. w Podhorszach (ZSRR). Z „TO” związany od 1 II 1962 r., gdy rozpoczął pracę jako kierownik sekcji wydawniczej, od 15 X 1976 otrzymuje tytuł dziennikarski redaktora technicznego. Od 1 I 1977 na obecnym stanowisku. Odznaczenia: Złota Odznaka KMW.

— zastępca redaktora naczelnego „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 23 I 1932 w Zabawie pow. Brzesko. Ukończył Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego (1954), po czym podjął pracę w tygodniku „Wieś”. Od 1 VIII 1956 do 15 VI 1957 był zatrudniony na stanowisku publicysty działu kulturalnego „Trybuny Opolskiej”. Od 1957 do 1958 pracuje jako kierownik działu „Odry”. W latach 1958—1968 jest starszym publicystą „Trybuny Ludu” specjalizującym się w problematyce kulturalnej na terenie województwa opolskiego. Od 1 II obejmuje stanowisko redaktora naczelnego „Opola”. 16 VI 1975 wraca do „TO” jako z-ca redaktora naczelnego. Przynależność: PZPR (1956) — I sekr. Komitetu Środowiskowego Kulturalnego PZPR (1966—1969), I sekr. POP przy oddziale ZLP (1972—1975), z-ca członka KW PZPR w Opolu (1975), członek Prez. ZW ZMW w Opolu (1966—1968), SDP (1971) — przewodniczący Zarządu Oddziału SDP w Opolu od 1974 członek Prez. ZG SDP, ZZPRiT, Klub Związków Twórczych. Nagrody: nagr. Prez. WRN za upowszechnianie kultury (1962). Odznaczenia: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1974), Medal XXX-lecia PRL (1974), Zasłużony Działacz Kultury, Odznaka ZMW, Zasłużony Opolszczyźnie.

POLEĆ HELENA

— sekretarz redakcji „Echo Otmętu”; ur. 21 XII 1951 r. w Krapkowicach. Absolwentka filologii polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego (1974). Współpracowała z „Wieczorem Wrocławia”. Od 1976 r. związana z „Echem Otmętu”. Specjalizacja: problematyka społeczna, partyjna. Przynależność: ZSMP.

PROMIŃSKI BOGDAN; B.P., (p)

— dziennikarz „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 8 I 1916 r. w Gniewie. Ukończył liceum klasyczne w Wadowicach oraz Ośrodek Szkolenia Dziennikarskiego w Warszawie. Staż dziennikarski odbył w poznańskim „Głosie Wielkopolski” (1945—1950). W „Trybunie Opolskiej” zatrudniony został 1 VII 1951 r., a zatem jeszcze przed usamodzielnieniem „TO”, początkowo jako pracownik działu terenowego (1951), potem kolejno w charakterze kierownika działu miejskiego (1954), kierownika działu rolnego (1955—1963), wreszcie w sekretariacie redakcji. Od III 1977, po przejściu na emeryturę, stale współpracuje z redakcją, będąc na ryczałcie. Specjalizacja: rolnictwo, ochrona środowiska. Przynależność: PZPR, SDP (1 XI 1946), ZZPRiT, LOP. Nagrody: specjalna nagroda RSW „Prasa” (1967) z okazji 20-lecia pracy dziennikarskiej, dwukrotnie wyróżniony nagrodą za twórczość dziennikarską w dziedzinie ochrony środowiska (przez Zarząd Wojewódzki LOP — 1969, 1972). Za swoją działalność otrzymał: Medal X-lecia PRL (1955), Srebrny Krzyż Zasługi (1955), Złoty Krzyż Zasługi (1967), Odznakę Tysiąclecia (1966), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1972), Medal XXX-lecia PRL (1974), Srebrną i Złotą Odznakę LOP, Srebrną Odznakę ZZPRiT, Zasłużonemu Opolszczyźnie.

PTASIŃSKI WŁODZIMIERZ

— sekretarz redakcji „Życia Błachowni” (Wyd. SR Zakł. Chemicznych Błachownia w Kędzierzynie); ur. 24 I 1943 w Niedomnicach woj. tarnowskie. Ukończył Liceum Ogólnokształcące i Zaocz-

ne Zawodowe Studium Nauk Politycznych dla Dziennikarzy przy Uniwersytecie Warszawskim. Pracę dziennikarską rozpoczął w 1970 r. w gazecie zakładowej „Diora” w Dzierżonowie, gdzie pracował do sierpnia 1972 r. Od 1 IX 1972 pozostaje na obecnym stanowisku. Przynależność: PZPR.

RACZYŃSKA JADWIGA; „J”

— zastępca redaktora naczelnego „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 28 VI 1925 we Lwowie (ZSRR), tam kończyła liceum humanistyczne (tajne komplety nauczania). Ukończyła również dziennikarskie kursy specjalistyczne. Od 15 VII 1950 została zatrudniona początkowo jako siła administracyjna w opolskim oddziale „Trybuny Robotniczej”. W latach 1950—1951 zajmuje się reporterką, przechodzi do działu ekonomicznego „TO” (1952—1953), w 1954 zostaje z-cą kier. działu korespondencji i listów, później kierownikiem działu ekonomicznego (1955—1956). W 1957 otrzymuje etat samodzielnego publicysty, w 1958 mianowana kierownikiem działu terenowego, w latach 1959—1962 kieruje znowu działem ekonomicznym. Redaktorem „Niedzieli” staje się w 1963, aby w latach 1964—1968 kierować działem reporterskim, a od 1969 r. zająć się prowadzeniem „Soboty”. W latach 1971—1972 ponownie zostaje kierownikiem działu ekonomicznego, od 1 VI 1972 zostaje sekretarzem redakcji i pełni tę funkcję do 15 VI 1975 r., tzn. do chwili zajęcia stanowiska zastępcy redaktora naczelnego. Specjalizacja: problematyka ekonomiczna. Przynależność: PZPR (1956), Partycypowała w kilku wydawnictwach zbiorowych jako współautor. Odznaczenia: Medal X-lecia PRL (1955), Srebrny Krzyż Zasługi (1956), Złoty Krzyż Zasługi (1967), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1974), Medal XXX-lecia PRL (1974), Odznaka XXV lat pracy dziennikarskiej (1975), Odznaka Tysiąclecia (1964), Zasłużonemu Opolszczyźnie (1972), Złota Odznaka „Zasłużonemu Pracownikowi Morza” (1972), Medal zwycięstwa i wolności, Złota honorowa odznaka ZZPRiT (1974). Otrzymała również I nagrodę wojewódzką i została wpisana do „Księgi Ludzi Zasłużonych dla woj. opolskiego”.

RUSINEK ZDZISŁAW; Z., R., krypt. Rus

— kierownik referatu organizacyjnego „Pax” w Opolu; ur. 4 VII 1926 w Inwałdzie, woj. krakowskie. Ukończył w 1953 KUL, z zawodu psycholog. Już w czasie studiów współpracuje ze „Słowem Powszechnym” w Krakowie, Od 1 IX 1953 zostaje pracownikiem redakcji. W lutym 1955 przechodzi do oddziału „SP” w Opolu jako kierownik działu. W 1957 przenosi się do „Katołika”, gdzie kolejno pełni funkcje: kierownika działu, sekretarza redakcji, z-cy red. naczelnego. Od 1 VII 1961 powraca do „Słowa Powszechnego” jako kierownik oddziału opolskiego, następnie kier. działu. Na tym stanowisku pracuje do 1971, by 1 VII 1971 objąć kierownictwo redakcji „Katołika”, a od 1976 zając obecnie zajmowaną posadę. Współautor: „Martyrologii i walki Opolan” (Opole 1964), „Ruchu oporu wśród ludności polskiej na Śląsku Opolskim w latach II wojny światowej” (Katowice 1970) i „Kartoteki śmierci” (OTKO Opole). Przynależność: SDP — członek-założyciel (pełni od chwili założenia funkcję wiceprzewodniczącego lub sekretarza Zarządu w poszczególnych kadencjach aż do r. 1974, obecnie członek Zarządu), członek Zarządu Głównego Słow. PAX oraz Zarządu Oddziału Wojewódzkiego Stowowzyszczenia PAX, tzn. Zarządu Doradczego Wydziału

ku Ruchu Drogowego, radny WRN, aktualnie MRN, czł. Komisji Zdrowia przew. podkomisji Ochrony Środowiska, czł. Komisji Propagandy WK FJN w Opolu. Nagrody: nagr. Rady Ochrony Pomników, Walki i Męczeństwa, nagr. SDP za dorobek dziennikarski w popularyzowaniu historii walki męczeństwa narodu polskiego w latach 1939—1945, nagr. woj. WRN (1971), nagr. Komitetu d/s Radia i TV za pracę o Koperniku (1972), III nagr. w konkursie na reportaż o Opolszczyźnie (1973). Odznaczenia: Brązowy Krzyż Zasługi z Mieczami AK nadany w konspiracji (1945, nie zweryfikowany), Srebrny Krzyż Zasługi (1974), Medal XXX-lecia PRL (1974), Zasłużony Działacz Kultury (1969), Zasłużonemu Opolszczyźnie (1971), Odznaka Specjalna ORMO (1971), Srebrna Odznaka Centralnego Związku Spółdz. Budow. Mieszkaniowego (1973), Odznaka Tysiąclecia, Złota Odznaka Stow. Pax, Medal 50-lecia powstania Związku Polaków w Niemczech (1972).

RUTKOWSKI JOZEF

— redaktor naczelny „Echa Otmętu”; ur. 9 VI w Dębnie Lubuskim. Ukończył Studium Dziennikarskie przy Uniwersytecie Warszawskim (1976). Specjalizacja: problematyka rolna. Od 1966 związany z dziennikarstwem, gdy podjął współpracę z „Głosem Szczecińskim”. Od 1971 współpracuje z „Trybuną Odrzańską” (do chwili obecnej). Jednocześnie pracuje w „Głosie Włókniarza”, „Zielonym Sztafardze”, „Walce Młodych”. Wiadomościach Produkcyjnych”, „Banku Spółdzielczym”. Przynależność: PZPR (1976).

RZYTKA JAN BOLESŁAW

— redaktor „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 17 V 1929 w Łaziskach Górnych, pow. Tychy. Po ukończeniu liceum pedagogicznego studiował w rocznej Szkole Partyjnej KC PZPR. Do „Trybuny Opolskiej” przybył jako działacz partyjny z Nowej Huty 1 VIII 1956. Dd 1959 specjalizował się w tematyce partyjnej, później przeszedł do działu łączności z czytelnikami, w którym pracował do 30 VIII 1967. Na skutek utraty wzroku przeszedł na rentę specjalną, pozostając w „TO” na ryczałcie. Większe prace: „Z doświadczeń sekretarza POP” (1956). Przynależność: PZPR, sekr. KZ, sekr. POP, czł. egzekutywy, SDP (1956). Odznaczenia: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1974), Medal X-lecia, Medal XXX-lecia PRL, Zasłużonemu Opolszczyźnie, Zasłużony dla miasta Opolu, Złota Odznaka im. J. Krasickiego, Złota Odznaka ZKP.

SIEMIĄTOWSKI ZBIGNIEW

— kierownik oddziału Polskiej Agencji Prasowej (PAP) w Opolu; ur. 5 XI 1923 r. w Warszawie. Wykształcenie średnie (1949). W 1947 rozpoczyna pracę w „Dzienniku Zachodnim” jako współpracownik, od 1948 jako współpracownik pracuje w „Trybunie Robotniczej”. Od 1950 kierownik oddziału opolskiego PAP, w latach 1966—1970 pracuje jako korespondent Oddz. PAP w Berlinie, od 1970 ponownie kierownikiem oddziału PAP w Opolu. Przynależność: PZPR — I sekr. POP PPS 1947—1948 przy O.U.I. PPR i PPS, czł. KP do 1950. W latach 1950—1975 czł. komisji ekonomicznej i propagandowej w KW PZPR, czł. egzekutywy POP przy Klubie Zw. Twórczych, od 1954 a następnie POP przy ZLP do 1974, SDP (1950), ZZPRIT, TPPER (1948), LPZ (1954), czł. komisji propagandy WK FJN

1952—1955. Odznaczenia: Złoty Krzyż Zasługi (1956), Medal 30-lecia PRL (1974), Krzyż Kawalerski Odrodzenia Polski (1975), Zasłużonemu Opolczyźnie (1971), Odznaka Tysiąclecia.

SKOWROŃSKA JOANNA zob. DACKIEWICZ JOANNA

SOCHACKA-MUCHA BOŻENA

— stażystka „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 29 I 1951 w Szczecinie. Ukończyła WSN. Od 1 XI 1976 pozostaje na stażu dziennikarskim w „TO”.

STAD JAN zob. DROZDOWSKI STANISŁAW

STADNICKI JAN zob. DROZDOWSKI STANISŁAW

STADNIK ANDRZEJ zob. DROZDOWSKI STANISŁAW

STECKI JULIUSZ; krypt. (just), (js)

— kierownik działu sportowego „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 12 VII 1941 w Czerwinogrodzie (ZSRR). Ukończył liceum ogólnokształcące w Kluczborku, studiował dwa lata w WSP w Opolu, ukończył Wydział Prawa na Uniwersytecie Wrocławskim (1975). Został zatrudniony w „TO” 1 II 1969 r. jako młodszy redaktor działu. Pracuje kolejno w dziale sportowym, terenowym, rolnym, przez trzy lata 1973—1976 jest pracownikiem sekretariatu redakcji a od 15 IX 1976 kierownikiem działu sportowego. Specjalizacja: problematyka rolno. Publikacje: „Z Opola na Olimp” (1975), „Kultura fizyczna i sport” w: „Opole. Monografia miasta. Opole 1975. Przynależność: ZSL (1966), SDP (1973). Odznaczenia: Srebrna Honorowa Odznaka AZS, Brązowa Honorowa Odznaka Automobilkłuba, Zasłużony dla miasta Opola (1975), Srebrny Medal „Za zasługi dla pożarnictwa”, Za zasługi dla miasta Opola (1975).

STEPANIAK LECH

— stażysta „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 27 VI 1950 r. w Opolu. Ukończył filologię polską na WSP w Opolu. Od 1 XI 1976 dziennikarz „TO”.

STROCKA JOANNA zob. KUŚNIERZ JOANNA

SUPRON KRYSZYNA zob. FOSZYŃSKA-SUPRON KRYSZYNA

SZCZUREK MARIAN; pseud. Maciej Drzewiej; krypt. (masz)

— kierownik działu partyjnego „Trybuny Odrzańskiej”; nr. 2 I 1942 r. w Cergowej pow. Krosno. Ukończył Wydział Filologii Polskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim (1964). Pracę w „Trybunie Opolskiej” rozpoczyna 1 I 1971 jako młodszy redaktor „TO” (przedtem pełnił funkcję instruktora w miejscowym WDK). W latach 1972—1975 zostaje redaktorem działu społeczno-kulturalnego, od 1 VIII 1976 na obecnym stanowisku. Zajmuje się problematyką społeczną i kulturalną (m. in. regularnie pisuje recenzje filmowe). Bierze współudział w almanachach młodych: „Rysopis”, i innych. Przynależność: PZPR (1974) I sekretarz POP od 1974, SDP (1973). Nagrody: W konkursie „Młodzi Patrioci” (1973), II nagr. w kon-

kursie im. H. Sawickiej (1973), III nagr. w konkursie na temat Odry (1975). Odznaczenia: Zasłużony Działacz Kultury (1974), Srebrna Odznaka Zasłużony działacz LOK, Honorowa Odznaka Ruchu Przyjaciół Harcerstwa.

SZEJNER LEON

— redaktor naczelny „Życia Blachowni” (Wyd. SR Zakł. Chemicznych Blachownia w Kędzierzynie); ur. 1 I 1943 w Gródku. Absolwent filologii polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego (1966). Pracę dziennikarską rozpoczyna w 1967 r. współpracując z „Wieczorem Wrocławia”. W ciągu pięcioletniej pracy w tej południówce do 1971 zostaje redaktorem depeuszowo-technicznym tejże gazety. W marcu 1971 przechodzi do pracy w redakcji „Życia Blachowni”, by od sierpnia 1971 objąć stanowisko redaktora naczelnego gazety zakładowej. Przynależność: PZPR (1970).

SZEJNER LINA

— starszy redaktor „Trybuny Kędzierzyńskich Azotów”; nr. 3 I 1945. Absolwentka filologii polskiej Uniwersytetu Wrocławskiego (1969). Od 1971 związana z „Trybuną Kędzierzyńskich Azotów”, gdzie pracuje na aktualnym stanowisku. Zajmuje się problematyką społeczno-zawodową. Członek PZPR.

TYŚLIK BARBARA

— sekretarz redakcji „Koksownika” (Wyd. SR Zakładów Chemicznych w Zdzeszowicach). Ur. 22 XI 1944 w Bizoreńskiej woj. kieleckiej. Absolwentka Liceum Ogólnokształcącego nr 3 w Opolu (1964). W 1969 podejmuje pracę w Zakładowym Studio Radiowym i gazecie zakładowej „Sztandar Załogi” Huty im. K. Świerczewskiego w Zawadzkiem jako redaktor. W 1965 przechodzi do redakcji „Koksownika” w charakterze sekretarza redakcji. Większe prace: Monografia, z okazji 25-lecia KTiR Huty im. K. Świerczewskiego w Zawadzkiem (współautorstwo). Przynależność: PZPR, radna MRN w Zawadzkiem.

WACŁAWSKI MARIAN; pseud. Liberka, krypt. wam, WAM, Lib

— starszy redaktor działu informacji „Trybuny Odrzańskiej”; ur. 22 VII 1927 we Lwowie. Wykształcenie wyższe: I stopień — 1953, II — zaoczny — 1965. Pracę dziennikarską rozpoczyna jako aplikant „Trybuny Robotniczej”, oddział w Opolu, gdzie pracuje od 1948 do 1950. W latach 1950—1953 jest współpracownikiem-korespondentem „Dziennika Zachodniego”. W okresie 1953—1962 pełni funkcję starszego redaktora w PAP (oddział w Opolu), w 1963 przechodzi do Zachodniej Agencji Prasowej (oddział opolski), będąc korespondentem do 1965 r. Następnie w latach 1965—1969 jest redaktorem prowadzącym miesięcznik pt. „Ośrodek Informacji Technicznej Ekonomiki”, wydawany przez Opolskie Zjednoczenie Budownictwa. Pracownikiem „Trybuny Opolskiej” zostaje w 1970, najpierw jako starszy redaktor działu miejskiego, potem działu informacji. W tym okresie współpracował również z katowickim „Sportem”. Specjalizacja: problematyka sportowa i informacja. Przynależność: PZPR (1963), ZBoWiD (1948). Odznaczenia: Medal XXV-lecia pracy w dziennikarstwie PRL, Zasłużonemu Opolszczynie, Zasłużony Działacz TRZZ.

WALEŃSKI BERNARD; pseud. Jan Berwal, Jan Widawski; krypt. (wał)

— redaktor działu kulturalno-społecznego „Trybuny Odrzańskiej”, kierownik magazynu sobotniego; ur. 21 VI 1938 w Krotoszynie. Absolwent Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego. Od 1956 związany ze szkolnictwem, instytucjami kulturalnymi, opolskim oddziałem OTKO, z dniem I VII 1974 podejmuje pracę dziennikarską w „Trybunie Opolskiej”. Od I I 1975 jest redaktorem działu partyjnego, a od IX 1976 na obecnym stanowisku. Przynależność: PZPR (1961), SDP. Nagrody: I nagr. w konkursie „Młodzi Patrioci” (1976) i Woj. Nagroda Kulturalna (1970). Odznaczenia: Brązowy Krzyż Zasługi (1974), Medal 30-lecia PRL (1974), Srebrna Odznaka im. J. Krasickiego (1975), Odznaka Tysiąclecia (1964), Zasłużonemu Opolszczyźnie (1973), Zasłużony Działacz Kultury (1975).

WEIGT ANTONI

— redaktor naczelny „Głosu Włókniarza” (Wyd. SR Prudnickich Zakładów Przemysłu Bawełnianego); ur. 8 VII 1942 w Pobitnie pow. Rzeszów. Ukończył Studium Dziennikarskie przy Uniwersytecie Warszawskim. Specjalizacja: problematyka ekonomiczna. Od I V 1970 pracuje w „Głosie Włókniarza” na aktualnym stanowisku. W latach 1973—1976 pozostawał na ryczałcie „Trybuny Odrzańskiej”. Aktualnie współpracuje z „TO”, „Wiadomościami Produkcyjnymi”, „Naszym Życiem”. Przynależność: PZPR (1971). Odznaki: Zasłużony dla ZHP.

WIDAWSKI JAN zob. WALEŃSKI BERNARD

WOLNA HENRYKA; H.W.

— redaktor działu społecznego „Słowa Powszechnego”; ur. 22 X 1936 w Kielcach. Wykształcenie wyższe: filologia polska na opolskiej WSP (1959). Staż dziennikarski rozpoczął 15 VII 1959 w redakcji „SP”. Z dniem I I 1960 zostaje publicystką tego dziennika, od I I 1970 obejmuje stanowisko redaktora działu społecznego „Słowa Powszechnego”, które zajmuje do chwili bieżącej. Specjalizacja: publicystyka społeczna. Większe prace: „Z dziejów duchowieństwa opolskiego” (PAX 1966), „Spotkania” (tom reportaży) Katowice 1973, „Ballada polska” (reportaże literackie) PAX 1976, „Wizerunki niecierpliwych” (reportaże) Opole 1976 Instytut Śląski. Przynależność: Stow. PAX, SDP (1963), ZZPRIT. Nagrody: nagr. Młodych im. Włodzimierza Pietrzaka (1966), Srebrny Krzyż Zasługi (1977).

WÓJCİK FRANCISZEK

— redaktor naczelny „Głosu Odlewnika” (Wyd. SR Huta Małapanew w Ozimku); ur. 30 IX 1935 w Zawadzkiem, woj. opolskie. Wykształcenie wyższe: dziennikarskie uzyskane na Uniwersytecie Warszawskim. Specjalizacja: problematyka międzynarodowa, techniki wydawnicze. Z pracą dziennikarską związany od 1949, gdy podjął stałą współpracę najpierw z „Trybuną Robotniczą”, później zaś po przekształceniu oddziału w samodzielny organ („Trybunę Opolską”) z tą gazetą. W międzyczasie w latach 1951—1954 jest redaktorem w „Trybunie Wolności”, piśmie młodzieżowym. W 1957 — po studiach — zostaje etatowym dziennikarzem działu miejskiego i interwencyjnego „Trybuny Opolskiej”. W 1960 r. przechodzi do od-

działu opolskiego „Kuriera Polskiego” jako korespondent, do 1973 jest kierownikiem oddziału. Jednocześnie od 1971 zaczyna pracować w „Głosie Odlewnika” jako korespondent, zaś od 1973 redaktorem naczelnym tej gazety zakładowej. Przynależność: PZPR (1975), SDP (1973), TPPR, PCK. Odznaczenia: Odznaka Tysiąclecia (1966), Srebrny Krzyż Zasługi (1970), Zasłużony Opolszczyni, Zasłużony dla „Trybuny Opolskiej” (1975).

ZBOROWSKI SZCZEPAN zob. DROZDOWSKI STANISŁAW

ZŁOTOWSKI MARCIN zob. DROZDOWSKI STANISŁAW

ŻELWETRO MARIAN

— sekretarz redakcji „Nyskiego Metalowca”; ur. 28 III 1933 w ZSRR. Absolwent Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Katowicach (1970). Specjalizacja: publicystyka ekonomiczna. Od 1972 zajmuje się pracą dziennikarską w „Nyskim Metalowcu” na stanowisku sekretarza redakcji.

OPRACOWALI: JOACHIM GLENSK i TERESA KONIECZNA

SPIS TREŚCI

Sil. A. <i>Z problematyki gromadzenia zbiorów w Bibliotece Głównej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu</i>	4
Matwiejczuk W. <i>Psychologia i pedagogika w informacji bibliograficznej</i>	14
Solka A. <i>Selektywna dystrybucja informacji</i>	17
Kościów J. <i>Ludzej dobrej roboty</i>	21
Kościów J. <i>„Starość starociowi nierówny”</i>	23
Solka A. <i>Dialekty śląskie</i>	27
Lisińska-Tokarska A. <i>Filetelistyka</i>	34
Glensk J., Konieczna T. <i>Materiały do słownika publicystów (dokończenie)</i>	37

